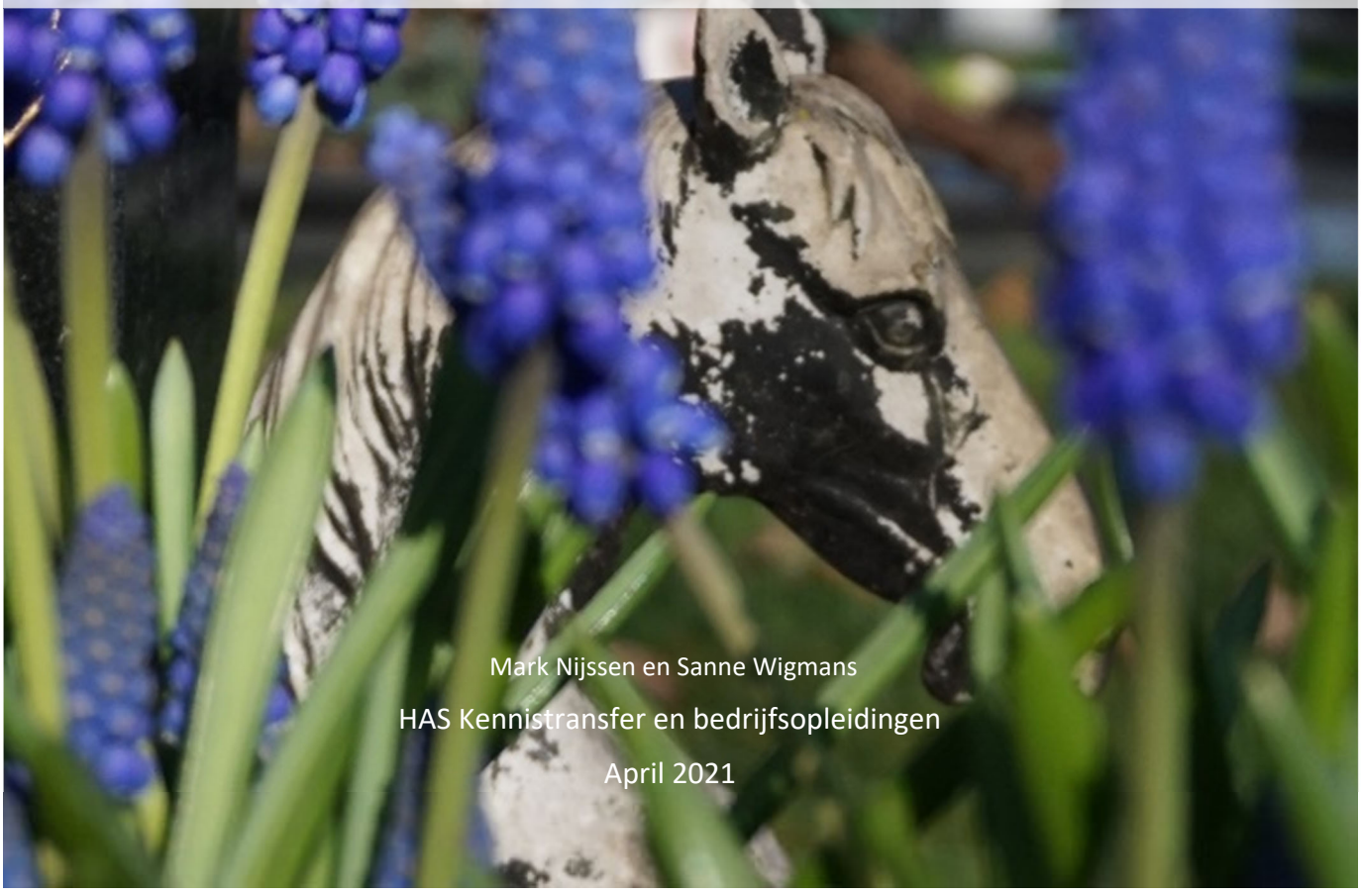

Referentieonderzoek

Beroepsopdracht ‘Begraafplaats Nederweert’

Mark Nijssen en Sanne Wigmans

HAS Kennistransfer en bedrijfsopleidingen

April 2021

‘BEROEPSOPDRACHT BEGRAAFPLAATS NEDERWEERT’

Auteurs:
Sanne Wigmans
Mark Nijssen

Projectbegeleider:
Arnoud van der Wal

Inhoudelijk expert:
Bram Smeijers

In opdracht van:
Gemeente Nederweert

Contactpersonen gemeente Nederweert:
Bram Rulkens

Datum:
April 2021
HAS-Hogeschool ‘s-Hertogenbosch

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1 Inleiding 3
Hoofdstuk 2 Klassieke begraafplaatsen 4
2.1 Moscowa 5
2.2 Buitenveldert 9
2.3 De Nieuwe Ooster 11
2.4 Zorgvlied 14
2.5 Beukenhage 17
2.6 Emaus 19
2.7 Nieuw Eykenduynen 21
2.8 Oud Eik en Duinen 23
Hoofdstuk 3 Moderne begraafplaatsen 25
3.1 Almere Haven 26
3.2 Nieuwe Tijningen 28
3.3 De Oude Toren 30
3.4 Zuiderbegraafplaats 32
3.5 Oude Landen 34
3.6 Maassluis 36
Hoofdstuk 4 Natuurbegraafplaats 38
4.1 Heidepol 39
4.2 De Hoevens 41
4.3 Schoorsveld 43
Hoofdstuk 5 Dierenbegraafplaats 45
5.1 De Passage 46
5.2 Wilgenhof 48
Hoofdstuk 6 Mogelijkheden en kansen 50
6.1 Ruimtelijke indeling 50
6.2 Infrastructuur 51
6.3 Graven 52
6.4 Beplanting 54
6.5 Voorzieningen 55
Bibliografie 56

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

In het noorden van de provincie Limburg ligt de gemeente Nederweert. De gemeente ondervindt de afgelopen jaren een ‘leegloop’ op haar openbare begraafplaats in het dorp Nederweert. De vraag naar nieuwe graven neemt af en de grafrechten van bestaande graven worden veelal niet verlengd.

De ‘leegloop’ ziet de gemeente Nederweert terug in de balans tussen de inkomsten en de kosten van de begraafplaats. Door een afname in de vraag naar nieuwe graven en het verlengen van bestaande grafrechten dalen de inkomsten van de begraafplaats. De kosten blijven echter op gelijke hoogte. De balans tussen de inkomsten en de kosten is hierdoor uit evenwicht.

Om de inkomsten van de begraafplaats te verhogen, dient de inrichting van de begraafplaats meer aan te sluiten op de wensen en behoeften uit het heden. De gemeente Nederweert staat voor de uitdaging om van de openbare begraafplaats in de gemeente Nederweert een aantrekkelijke eigentijdse verblijfplaats te maken. Op deze manier hoopt de gemeente de ‘leegloop’ die zij momenteel ervaart te keren.

De gemeente Nederweert heeft de HAS Kennistransfer en Bedrijfsopleidingen gevraagd om een nieuw inrichtingsplan voor de openbare begraafplaats op te stellen. Het project wordt uitgevoerd door twee vierdejaarsstudenten van de opleiding Management van de Leefomgeving onder begeleiding van twee docenten van de HAS Kennistransfer en Bedrijfsopleidingen. Het project vormt een onderdeel van het afstudeerjaar van de studenten en wordt gezien en beoordeeld als een beroepsopdracht.

Om tot een passend inrichtingsplan te komen, staat de volgende vraag centraal tijdens het project: “Hoe kan een herinrichting ervoor zorgen dat de openbare begraafplaats in de gemeente Nederweert een aantrekkelijke verblijfplaats wordt, waar de inwoners van de gemeente graag verblijven en begraven worden?”

Om een antwoord op de centrale vraag te verkrijgen, worden verschillende stappen uitgevoerd. Dit referentieonderzoek is één van deze stappen. Met behulp van het referentieonderzoek worden de mogelijkheden en kansen voor een aantrekkelijke inrichting van een begraafplaats onderzocht.

In het referentieonderzoek zijn begraafplaatsen met een verschillend karakter bezocht. Het gaat hierbij om verschillen tussen stedelijk/landelijk, grootschaligheid/kleinschaligheid en oud/modern. Daarnaast zijn er natuur-, geloofs- en dierenbegraafplaatsen bezocht.

Iedere bezochte begraafplaats is verwerkt in een verslag. De individuele verslagen worden ingeleid met algemene informatie. Vervolgens wordt er ingegaan op de ruimtelijke indeling, infrastructuur, graven, beplanting en bij enkele begraafplaatsen worden de voorzieningen beschreven. De verslagen zijn gebundeld in dit rapport. Alle foto’s in het rapport zonder bron zijn zelf gemaakt.

De begraafplaatsen zijn in dit rapport verdeeld in vier categorieën: klassieke begraafplaatsen, moderne begraafplaatsen, natuurbegraafplaatsen en dierenbegraafplaatsen. Onder de categorie klassiek vallen de begraafplaatsen die gerealiseerd zijn voor 1900. De begraafplaats die na 1900 gerealiseerd zijn behoren in dit rapport tot de moderne begraafplaatsen.

Het rapport wordt afgesloten met een overzicht van de resultaten. De mogelijkheden en kansen voor de vijf aspecten: ruimtelijke indeling, infrastructuur, graven, beplanting en voorzieningen worden opgesomd.

HOOFDSTUK 2 KLASSIEKE BEGRAAFPLAATSEN

2.1 Moscowa

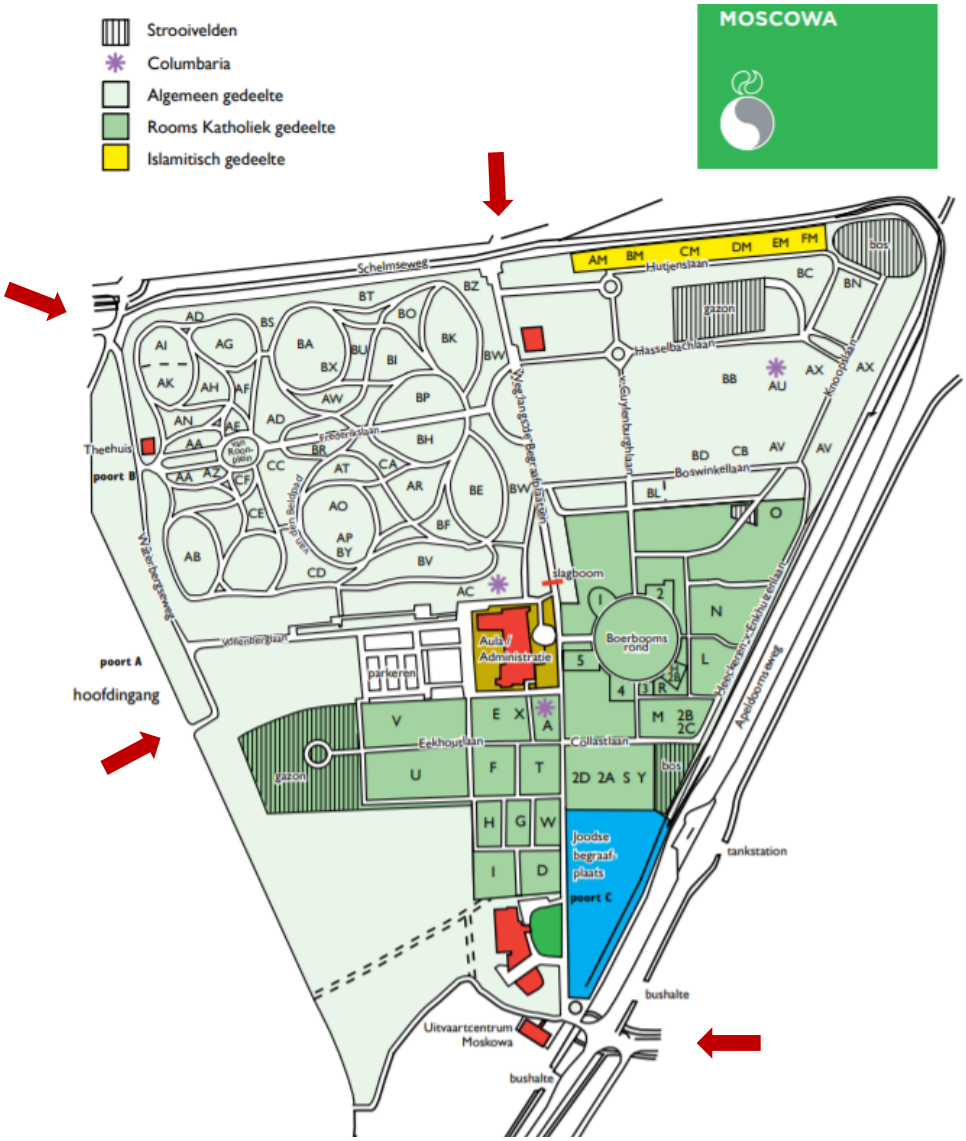
Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Waterbergseweg 18 6815 AP Arnhem
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Maandag 8 maart 2021

Algemeen

In het noorden van de stad Arnhem, tegenover het Openluchtmuseum, ligt sinds 1873 de begraafplaats Moscowa. Bij de opening van de begraafplaats was het gebied acht hectare groot. Inmiddels bestaat de begraafplaats, anderhalve eeuw na de opening, uit ruim dertig hectare grond en ongeveer 20.000 graven.

Ruimtelijke indeling

In de onderstaande afbeelding is de plattegrond van Moscowa weergegeven. De begraafplaats is op hoofdlijnen op te delen in vier gedeeltes. De gedeeltes zijn ingericht voor verschillende levensovertuigingen. Er is een algemeen deel (lichtgroen), een Rooms-Katholiek deel (donkergroen), een Joods deel (blauw) en een Islamitisch deel (geel). De delen worden van elkaar gescheiden met een hek of beplanting en onderscheiden zich door de kenmerken van het geloof.

Figuur 1: Plattegrond Moscowa (Begraafplaats en Crematorium Moscowa, z.d.)

Infrastructuur
De begraafplaats is vanuit verschillende richtingen bereikbaar. De ingangen zijn in figuur 1 aangegeven met rode pijlen. De hoofdingang bevindt in het westen van de begraafplaats. De overige kleinere ingangen bevinden zich in het noorden en zuiden.

De padenstructuur op de begraafplaats is niet overal hetzelfde. Dit komt doordat de begraafplaats in de jaren na de opening meerdere keren is uitgebreid. Op de kaarten in figuur 2 is het verloop van de uitbreidingen zichtbaar.

Figuur 2: Uitbreidingen begraafplaats Moscowa (Kadaster, z.d.)

Het oudste deel bevindt zich in het oosten. De infrastructuur bestaat uit een strakke hoofdas met zijassen. De uitbreiding in het westen is gebaseerd op de Engelse Landschapstijl. Dit is terug te zien in de rondgang met slingerende paden.

Figuur 3: De rondgang (links) en de strakke hoofdas (rechts)

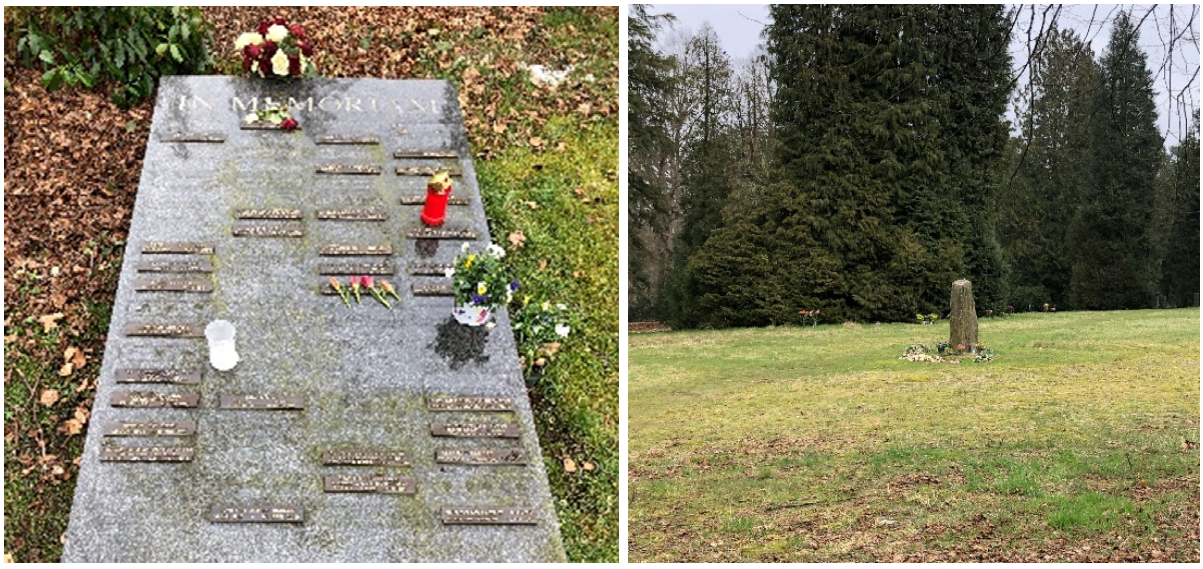
Graven
De ligging en uitstraling van de graven verschilt per levensovertuiging en/of gedeelte. Langs de slingerende paden van de rondgang bevinden een aantal graven. De meeste graven bevinden zich op de grasvelden tussen de hoofdpaden. Deze graven liggen in rechte lijnen en zijn te bereiken via zijpaden aan de rondgang. Langs de brede strakke hoofdas liggen geen graven. De graven liggen enkel in de grasvelden tussen de paden.

De grafstenen in het algemene en Rooms-Katholieke deel zijn allemaal verschillend, de joodse grafstenen hebben weinig tot geen aankleding en de islamitische graven liggen allemaal in de zelfde richting naar Mekka. In bijna ieder gedeelte wordt onderscheid gemaakt tussen graven voor volwassen en voor kinderen.

Figuur 4: Joodse deel (links), Rooms-Katholieke deel (rechtsboven) en Islamitische deel (rechtsonder)

Voor het uitstrooien van as en het plaatsen of begraven van urnen zijn eveneens diverse mogelijkheden. In een aantal urnenwanden kan men een urn plaatsen. Er zijn meerdere strooivelden, soms eenvoudig van gras en soms met veel bomen en beplanting. Bij de strooivelden bevindt zich een grote steen waar de nabestaanden een naamplaatje voor hun dierbare op kunnen plaatsen. Er mogen enkel steekvazen met bloemen zonder naam op het veld geplaatst worden.

Figuur 5: Gedenksteen bij strooiveld (links), strooiveld zonder aankleding (rechts)

Figuur 6: Urnenwanden (links) en strooiveld met aankleding (rechts)

Beplanting

Langs de rondgang staan voornamelijk groepjes struiken en solitaire bomen. De bomen en hagen langs de rechte paden staan veelal in strakke lijnen en rijen. Veel van de hagen en struiken zijn groenblijvend. De beplanting wordt voornamelijk gebruikt om een scheiding tussen gedeeltes te maken.

Figuur 7: Losse bomen en groepjes struiken langs de rondgang (links) en hagen voor afscheiding (rechts)

Voorzieningen

De voorzieningen, waaronder de watertappunten, zijn op de gehele begraafplaats hetzelfde. Op de begraafplaats zijn twee aula's en een crematorium aanwezig. De aula's worden voor begraaf- en crematieplechtigheden gebruikt. In het theehuis bij de toegangspoort kan men wat eten en drinken. Verspreid over de begraafplaats staan informatieborden. Op de borden wordt informatie over een object of een gedeelte van de begraafplaats gegeven.

Figuur 8: Aula's (links), theehuis (midden) en informatiebord (rechts)

2.2 Buitenveldert

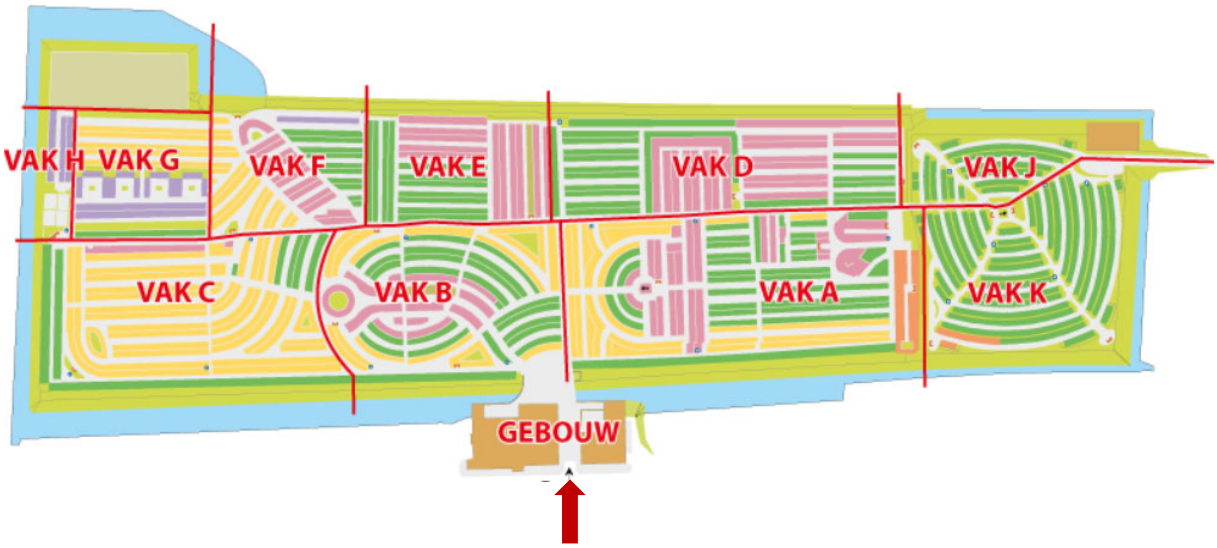
Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Fred. Roeskestraat 103, 1076 EE Amsterdam
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

In Amsterdam-Zuid bevindt zich de Rooms-Katholieke begraafplaats Buitenveldert. De begraafplaats kent een historie die ver terug in de tijd gaat. In de zomer van 1835 werd in de wijk 'Amsterdam-Buitenveldert' een nieuwe kerk gebouwd. Gelijktijdig met de bouw van de kerk werd de begraafplaats 'Buitenveldert' in gebruik genomen.

Ruimtelijke indeling

De begraafplaats bestaat uit één open ruimte zonder zones of kamers. Doordat de begraafplaats behoort bij de Rooms-Katholieke kerk zijn er enkel Rooms-Katholieke graven op de begraafplaats aanwezig. De begraafplaats heeft een strakke moderne uitstraling door het gebruik van rechte lijnen.

Figuur 9: Plattegrond Buitenveldert (R.-K. Begraafplaats Buitenveldert, z.d.)

Infrastructuur

De begraafplaats heeft één ingang in het zuiden, aangegeven met een rode pijl in figuur 9 . De paden op de begraafplaats passen bij de ruimtelijk indeling. Er zijn enkel rechte paden van verharding aanwezig. Doordat alle paden van hetzelfde materiaal gemaakt zijn, is er weinig onderscheid te zien tussen de hoofd- en zijpaden. Enkel de breedte van de paden is anders.

Figuur 10: Rechte paden

Graven

Alle graven op de begraafplaats liggen haaks langs een pad. De grafstenen zijn allemaal verschillend. Er zijn graven voor volwassen en voor kinderen. Deze graven liggen niet gescheiden in een aparte ruimte maar enkel in een aparte rij.

Figuur 11: Graven

Beplanting

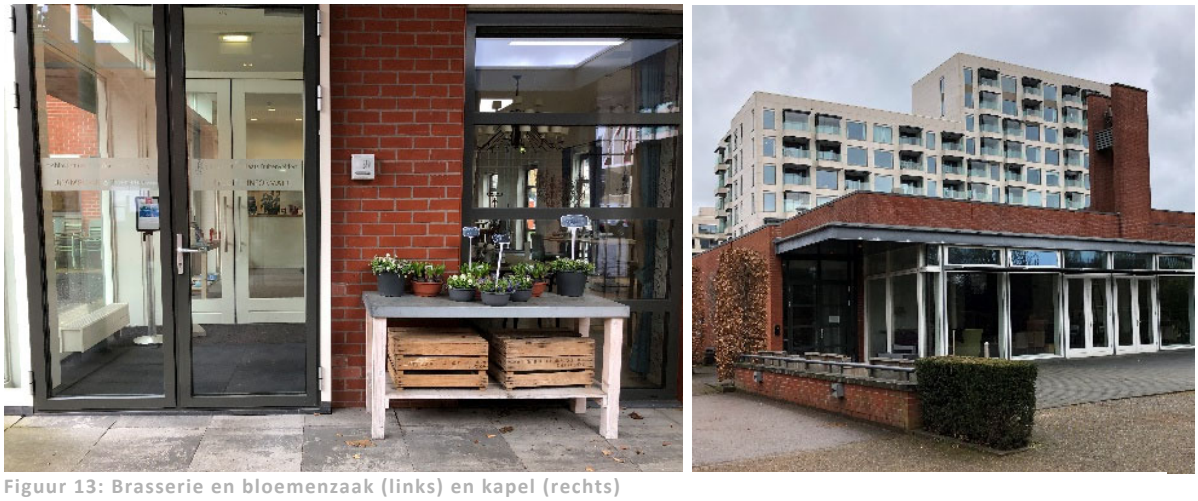
Op de begraafplaats zijn hagen, struiken en bomen aanwezig. De hagen dienen als scheidingsmuur tussen de rijen. De bomen en struiken zijn aankleding. Er is geen gras op de begraafplaats aanwezig.

Figuur 12: Hagen en losse bomen en struiken

Voorzieningen

De begraafplaats is voorzien van de standaard faciliteiten waaronder watertappunten, gieters en prullenbakken. Daarnaast zijn er de afgelopen decennia nieuwe elementen en faciliteiten aan het terrein toegevoegd. In de onderstaande afbeeldingen zijn de kapel, de brasserie en de bloemenzaak op de begraafplaats te zien.

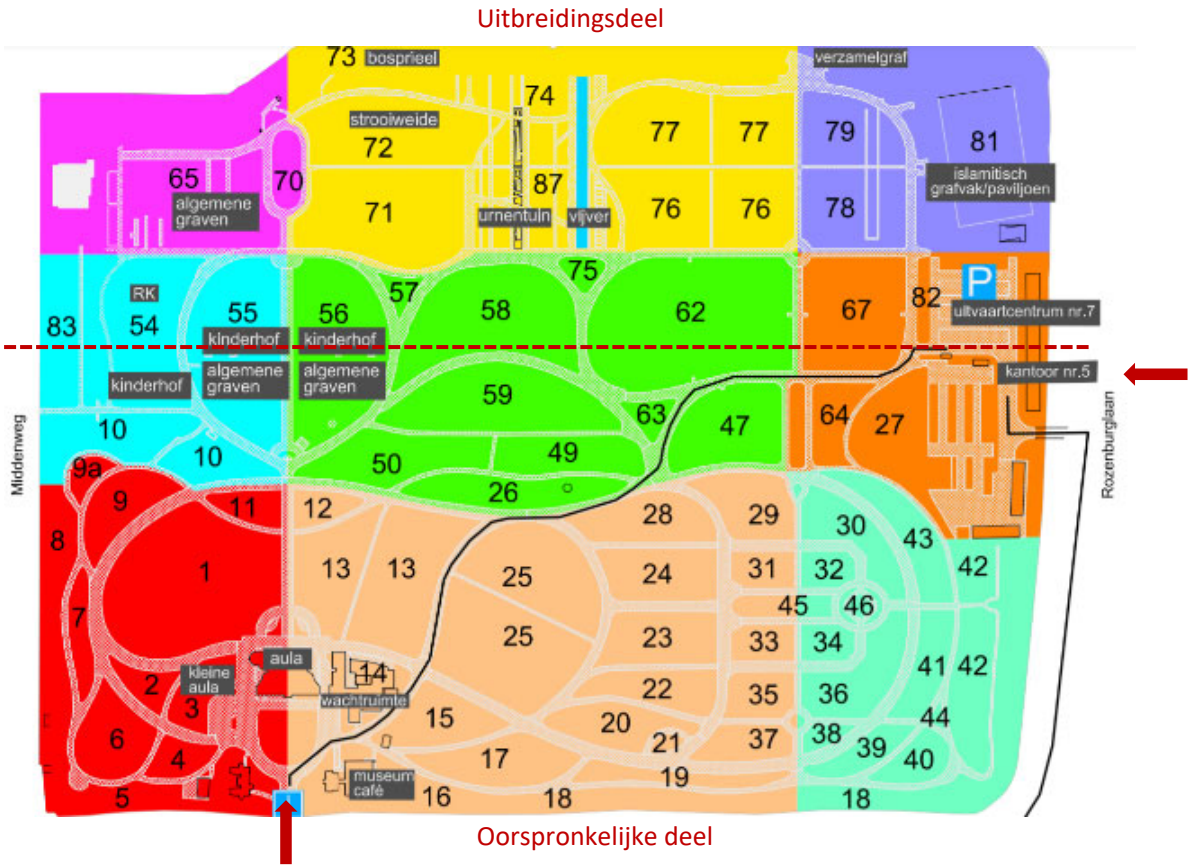
Figuur 13: Brasserie en bloemenzaak (links) en kapel (rechts)

2.3 De Nieuwe Ooster

Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Kruislaan 126, 1097 GA Amsterdam
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

In het zuidoosten van de stad Amsterdam ligt sinds 1894 de algemene begraafplaats De Nieuwe Ooster. Op de begraafplaats mag iedereen begraven worden, ongeacht de herkomst en het geloof. Er zijn onder andere mensen afkomstig uit Suriname, China en Ghana begraven. Enkel de Islamitische graven hebben een eigen plek in het noordoosten van de begraafplaats. De afgelopen decennia is de begraafplaats een aantal keer uitgebreid. Sinds 1954 is het terrein 33 hectare groot.

Figuur 14: Plattegrond De Nieuwe Ooster (De Nieuwe Ooster, sd)

Ruimtelijke indeling

Voor het ontwerp van de oorspronkelijke begraafplaats, onderste deel van de plattegrond, is een prijsvraag uitgeschreven. De prijsvraag is gewonnen door tuinarchitect Leonard Anthony Springer. Bij het ontwerpen van de begraafplaats hield Springer vast aan zijn visie dat de begraafplaats geen sombere en droevige plaats moest zijn. Deze visie heeft hij vertaald in de vorm van een park gebaseerd op de Engelse Landschapstijl. De Engelse Landschapstijl is terug te zien in de aanwezigheid van de rondgang en clumps. (De Nieuwe Ooster, sd)

De begraafplaats is in de loop der jaren uitgebreid aan de bovenzijde. De uitbreiding is gemaakt in de vorm van een streepjescode. Alle aanwezige elementen, waaronder de urnenmuur en de beplanting, volgen dezelfde rechte lijnen.

Infrastructuur

De begraafplaats is te bereiken via twee ingangen, aangegeven met een rode pijl in figuur 14. De paden in het gebied sluiten aan op de stijl van de ruimtelijke indeling. De paden van de rondgang hebben een slingerende vorm. In het uitbreidingsdeel bevinden zich strakke paden die passen bij de streepjescode, zoals de paden langs de algemene graven.

Figuur 15: Slingerpaden in oorspronkelijke deel (links) en rechte paden langs algemene graven in uitbreidingsdeel (rechts)

Graven

Langs de slingerende paden van de rondgang bevinden een aantal graven. De meeste graven bevinden zich op de grasvelden tussen de hoofdpaden. Deze graven liggen in rechte lijnen en zijn te bereiken via zijpaden aan de rondgang. De graven in het uitbreidingsdeel liggen in rechte lijnen.

Op de begraafplaats zijn verschillende mogelijkheden om te begraven. Er zijn onder andere algemene graven waar meerdere overledenen uit verschillende families begraven zijn. Nabestaanden kunnen een huursteentje op het graf laten plaatsen. En er zijn drijvende urnen. In de meeste grafvakken hebben nabestaanden de mogelijkheid om een bankje bij het eigen graf te huren, zie figuur 17.

Figuur 16: Urnentuin, columbarium, strooiveld en gedenkmuur

Figuur 17: *Urnen op het water, gedenkmonumenten, bankje voor graf*

Beplanting

De afgelopen eeuw heeft de begraafplaats zich ontwikkeld tot een bijzonder gebied met een hoge natuurwaarde. Op het terrein is een grote verscheidenheid aan flora en fauna aanwezig. De begraafplaats maakt deel uit van de hoofdgroenstructuur van Amsterdam. Het gebied biedt schuilmogelijkheden, rust en voedsel. Daarnaast is op het terrein geen kunstlicht aanwezig waardoor het ’s nachts helemaal donker is.

De diversiteit zorgt ervoor dat het gebied een afwisselende plek is om te wandelen. De bezoeker wordt eveneens voorzien van informatie over de beplanting. Vele bomen en struiken op de begraafplaats zijn voorzien van een naambordje.

Figuur 18: Flora en fauna

2.4 Zorgvlied

Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Amsteldijk 273, 1079 LL Amsterdam
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

In het zuiden van Amsterdam, langs rivier de Amstel, ligt sinds 1870 de begraafplaats Zorgvlied. Zorgvlied is één van de bekendste Nederlandse begraafplaatsen. Op de begraafplaats zijn vele bekende Nederlanders naar hun laatste rustplek gebracht. Bij de opening bestond het terrein uit drie hectare. Inmiddels is de begraafplaats ruim zestien hectare groot. Door de ligging langs de Amstel biedt de begraafplaats de bijzondere mogelijkheid voor een uitvaart per boot. Ten tijden van de opening was een koets door de stad te duur en het vervoer per trekschuit een geschikt alternatief. De aanlegkade tegenover de toegangspoort van het terrein is te zien in figuur 19. (Zorgvlied, z.d.)

Figuur 19: Toegangspoort (links), aanlegkade (midden) en bewegwijzering (rechts)

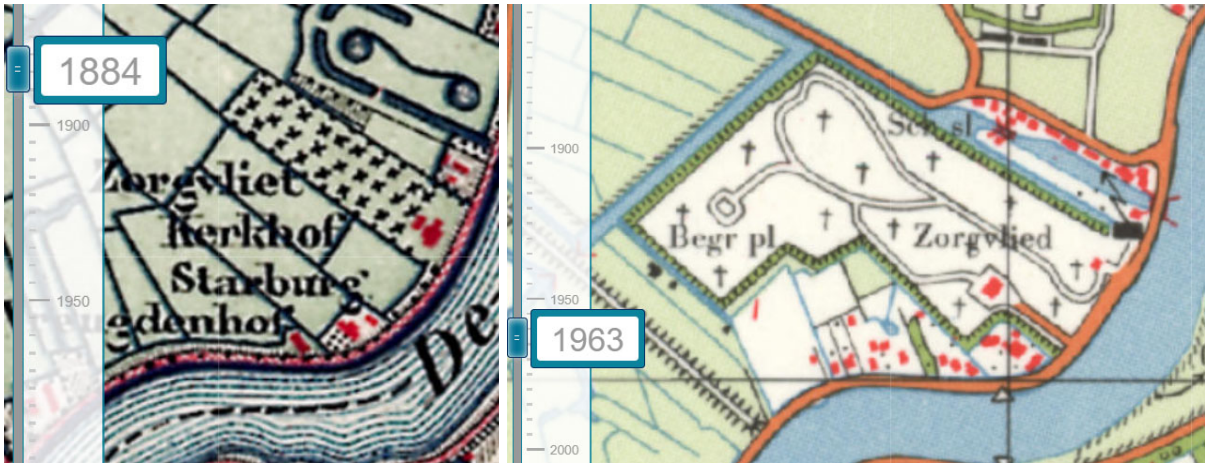
Ruimtelijke indeling

In figuur 20 is de plattegrond van de begraafplaats Zorgvlied weergegeven. Op de plattegrond is een duidelijke tweedeling in de ruimtelijke indeling van de begraafplaats zichtbaar. Het oostelijke deel van de begraafplaats is ontworpen door tuinarchitect Jan David Zocher. Het ontwerp van Zocher is gebaseerd op de Engelse landschapsstijl. Deze stijl wordt gekenmerkt door vrije natuur, slingerpaden en groepjes bomen of struiken die verspreid staan. De clumps zorgen voor kamers in de ruimte.

De tweedeling is te verklaren door een uitbreiding in het verleden. De oorspronkelijke begraafplaats, het oostelijke deel, werd te klein. De begraafplaats is toen vergroot, zoals te zien in figuur 21. Het nieuwe deel van de begraafplaats heeft een andere structuur gekregen. De paden in het westen zijn meer modern en strak.

Figuur 20: Plattegrond Zorgvlied (Zorgvlied, z.d.)

Figuur 21: Historische kaarten Zorgvlied (Kadaster, z.d.)

Infrastructuur

De begraafplaats is te bereiken via één ingang, aangegeven met een rode pijl in figuur 20. De paden in het gebied sluiten aan op de tweedeling in de ruimtelijke indeling. De paden in het oorspronkelijke deel van de begraafplaats hebben een slingerende vorm. In het uitbreidingsdeel bevindt zich één rechte hoofdas met zijassen.

Figuur 22: Hoofdas uitbreidingsdeel (links) en slingerende paden oorspronkelijke deel (rechts)

Graven

De graven in zowel het oorspronkelijke als het nieuwe deel liggen langs de paden. Er zijn geen zijvakken waarin de graven bij elkaar liggen. Enkel aan de hoofdas in het uitbreidingsdeel liggen geen graven. De graven liggen daar aan de rechte zijassen. In het oorspronkelijke deel liggen de graven langs de slingerende paden. De grafstenen zijn erg divers en er zijn geen aparte plekken voor levensovertuigingen.

Figuur 23: Graven in het oorspronkelijke deel (links) en graven in het uitbreidingsdeel (rechts)

Naast de mogelijkheid om te begraven, kan men eveneens een urn in de urnenmuur plaatsen of gebruik maken van het crematorium op de begraafplaats.

Figuur 24: Urnenwand (links) en crematorium (rechts)

Beplanting

De beplanting in het oorspronkelijke deel van de begraafplaats is afgeleid van de Engelse Landschapstijl. Door middel van clumps worden zichtplekken en wanden gecreëerd. Hierdoor ontstaan kleinere kamers in de grote ruimte. In het uitbreidingsgedeelte bevinden zich voornamelijk strakke hagen om afscheiding te creëren.

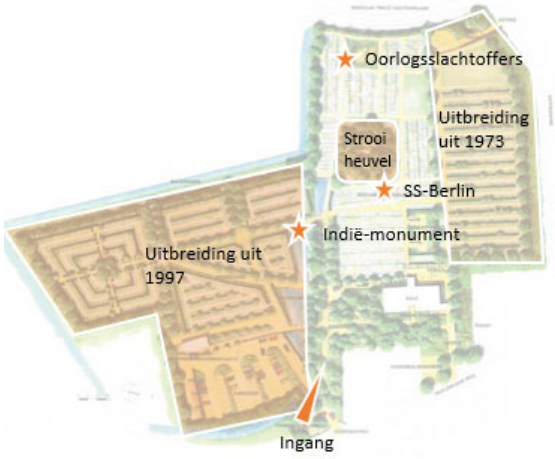
Figuur 25: Beplanting in het oorspronkelijke deel van de begraafplaats

2.5 Beukenhage

Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Naaldwijkseweg 72, 2691 RK ’s-Gravenzande
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Zondag 7 maart 2021

Algemeen

De gemeentelijke begraafplaats Beukenhage is gesticht in 1873 en is na de laatste uitbreiding (westelijke deel) in 1997 3,1 hectare groot. De begraafplaats ligt grotendeels in het duinlandschap van voormalig landgoed ‘Vreederust’. Het is niet bekend hoeveel graven er liggen, maar de bezetting van de graven is hoog. Alleen aan de oostzijde is nog ruimte voor nieuwe graven. Dit veld is nu nog zo goed als leeg. Daarnaast zijn er ook veel monumenten en herdenkingsplekken ingericht (zie sterren op de kaart). Zij laten zien wat er in de gemeente allemaal is gebeurt (Hollandschap, z.d.).

Figuur 26: Plattegrond begraafplaats Beukenhage , gericht op het noorden (Hollandschap, z.d.)

Ruimtelijke indeling

Het historische deel van de begraafplaats heeft een hoge dichtheid aan graven waardoor er weinig ruimte overblijft voor structuurbepalende beplanting. Dit voelt dan ook als een grote kamer. De uitbreiding uit 1997 heeft daarentegen een groot contrast en is onderverdeeld in negen kamers die afgebakend zijn met hagen en zuilbomen. Alle kamers/vakken zijn wel gelijkwaardig en vormen een duidelijk dambordpatroon.

Figuur 27. Het historische deel en de uitbreiding bieden een groot contrast qua inrichting.

Infrastructuur

De infrastructuur bestaat uit drie stroken: het historische deel, de uitbreiding uit 1973 en uit 1997. Deze noord-zuid stroken worden met doorlopende paden van oost naar west verbonden. Hierdoor krijgt de begraafplaats structuur. In het historische deel en de uitbreiding uit 1973 ligt alles strak en haaks op de paden. Bij de laatst uitbreiding is er voor gekozen om diagonalen te gebruiken.

Figuur 28. Infrastructuur is haaks ontworpen tot de uitbreiding uit 1997 hier verandering in bracht.

Graven

Op de begraafplaats Beukenhage is een grote diversiteit aan grafmogelijkheden aanwezig. Hierbij zijn er mogelijkheden voor de meeste doelgroepen maar in het bijzonder de kinder-/foetusgraven. Ouders kunnen een kind begraven dat niet ouder is geworden dan 24 weken zwangerschap. Iets wat veel troost kan bieden en niet overal mogelijk is. Ook zijn er veel monumenten en herdenkingsplekken van tragische gebeurtenissen waarbij inwoners van de gemeente zijn overleden.
Na de laatste uitbreiding is het grondlichaam midden op de begraafplaats omgevormd tot een asverstrooiing plaats. Hier kun je over een spiraalvormig pad naar een klein herdenkingspleintje lopen boven op de heuvel.

Figuur 29. Verschillend en bijzondere grafmogelijkheden op de begraafplaats Beukenhage.

Beplanting

Op de begraafplaats zijn voornamelijk veel hagen aanwezig op de uitbreidingen. Het oude historische deel heeft vrijwel geen beplating en ook geen gras maar grind tussen de graven. Dit vak wordt wel omkaderd door bomen en struiken. De laatste uitbreiding uit 1997 heeft veel hagen en zuilbomen die klein gehouden worden door te snoeien. Gras tussen de graven wordt op de uitbreidingen wel als standaard gezien. Bloeiende planten zijn niet tot nauwelijks aanwezig.

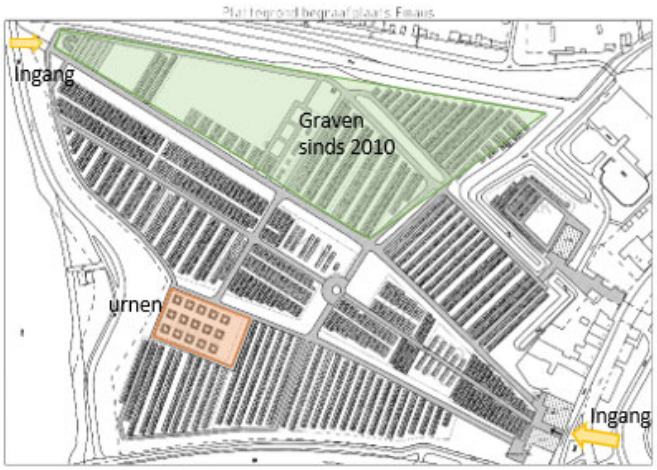
Figuur 30. De beplanting op de begraafplaats Beukenhage

2.6 Emaus

Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Emaus 6, 3135 JC Vlaardingen
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Zondag 7 maart 2021

Algemeen

De Emaus begraafplaats is in 1820 gesticht in een voormalige tuin van een standaard woonhuis. Dit was een van de eerste begraafplaatsen met een rooms-katholiek deel boven de grote rivieren. Met de tijd is de begraafplaats uitgegroeid tot een oppervlakte van 3.2 hectare met 613 graven. Sinds de renovatie, die in 2010 van start is gegaan, is het voormalige woonhuis omgevormd tot aula en ontvangstruimte en is het weer mogelijk om nieuwe graven aan te bieden. Dit was sinds 1974 niet meer mogelijk. Ook is de buitenruimte heringericht en zijn er meer mogelijkheden wat betreft as-bestemmingen toe gevoegd. Op het laatst van de renovatie was er geen budget meer om de graven te renoveren, dus is hier op eigen initiatief een werkgroep HVV (Historische Vereniging Vlaardingen) opgestart.

Figuur 31: Plattegrond Emaus begraafplaats, gericht op het noorden (Emaus begraafplaats, z.d.)

Ruimtelijke indeling

Wanneer je door het indrukwekkende poortgebouw loopt, kom je gelijk uit op de eerste en oudste graven. De Emaus begraafplaats heeft een duidelijke centrale as waar de graven haaks op liggen. Op de kaart zijn verschillende zones te zien die niet sterk terug komen op de begraafplaats. Wanneer ruimtes van elkaar gescheiden worden, wordt er gebruik gemaakt van struiken, bomen en taluds. Hagen worden weinig toegepast.

Figuur 32. De ruimtelijke indeling van de Emaus begraafplaats.

Infrastructuur

De infrastructuur bestaat in hoofdlijnen uit een centrale as met twee parallel lopende paden (zie plattegrond). Deze worden aangezet door laanbomen. De centrale as loop van de zuidoost ingang tot noordwest ingang (zie plattegrond). Overige paden staan vrijwel haaks op de centrale as.

Figuur 33. Strakke en rechte infrastructuur op de Emaus begraafplaats

Graven

Op deze gemeentelijk begraafplaats worden Rooms-Katholieken mensen begraven in hun eigen deel. Dit specifieke deel was ruimtelijk niet terug te vinden. Omdat de begraafplaats eigendom is van de gemeente liggen er ook andere geloven. Er zijn maar geen chinezen en islamieten op de begraafplaats aanwezig. Wel is er een geuzenbegraafplaats waar de verzetslieden begraven liggen die op 13 maart 1941 op de Waalsdorpervlakte zijn gefusilleerd.

Figuur 34. De verschillende graven op de Emaus begraafplaats.

Beplanting

De beplanting is in het midden schaars vanwege de hoge dichtheid aan graven. Naar mate je verder naar de randen toe gaat is er meer beplating zoals struiken, bollen en vaste planten aanwezig. Daarnaast zijn er veel bomen aanwezig, deze staan voornamelijk in de lanen langs de drie zuidoost – noordwest assen.

Figuur 35. Beplating die voornamelik bestaat uit bomen en grasveld met af en toe vaste planten en bollen

2.7 Nieuw Eykenduynen

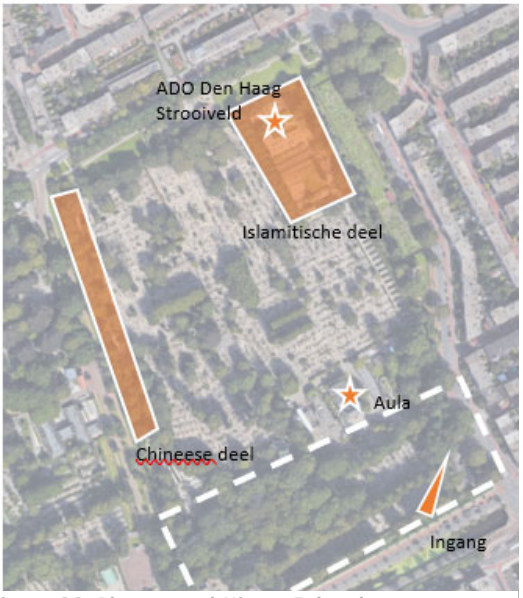
Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Kamperfoeliestraat 2A, 2563 KJ Den Haag
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Zondag 7 maart 2021

Algemeen

De begraafplaats Nieuw Eykenduynen is aangelegd in 1891 nadat de begraafplaats Oud Eik en Duinen te klein werd. Het ligt aan de rand van de stad Den Haag en is uitgegroeid tot een begraafplaats van ruim 10 hectare.

Naast de algemene en private graven zijn er op de begraafplaats ook Chinese graven en islamitische graven. De islamitische graven groeien het hardst omdat zij pleiten voor een eeuwige grafrust. Om hierin te kunnen voorzien worden er momenteel graven geruimd om plek te maken voor alle wensen van de bezoekers.

Meest recentelijk is de aula vernieuwd. Deze is geopend in de zomer van 2019. Deze multifunctionele ruimte bevat ruimtes voor plechtigheden en horecafaciliteiten. Daarnaast bied het ook extra ruimte voor rituele bewassingen. Dit is een reflectie van de multiculturele bevolking van Den Haag.

Figuur 36: Plattegrond Nieuw Eykenduynen (Google, 2021)

Ruimtelijke indeling

De begraafplaats Nieuw Eykenduynen bestaat grofweg uit een open deel en een gesloten deel (gestippeld omkaderd). Het beboste deel heeft een dak van de bomen en kamers die gecreëerd worden door struiken. Hier zijn de paden meer gebogen en slingeren ze langs de graven. Het open deel bestaat uit een grote ruimte met kleine versnipperde groene oases. Alle graven en paden liggen recht en haaks op elkaar. Aan de rand liggen wat bijzondere graven zoals de Chinese en Islamitische graven. Deze zijn wel later toegevoegd en groeien nu nog sterker dan de andere graven.

Figuur 37. Verschillende (stijlen) graven zijn terug te vinden op begraafplaats Nieuw Eykenduynen.

Infrastructuur

De begraafplaats Eykenduinen is door middel van alle rechte lijnen bijzonder krap ingedeeld. Alles ligt zeer dicht op elkaar waardoor er weinig ruimte is en je nauwelijks afgezonderd kan staan. Alle paden zijn hier ook hetzelfde en het lijkt alsof er geen visie is voor de begraafplaats. Hier heeft men het dambord patroon aangehouden zodat wanneer er ruimte nodig was er weer een vak aangeplakt kon worden. Hierbij is weinig aandacht geweest voor het groen aspect. Het beboste deel (omkaderd op de kaart) is hier een uitzondering op.

Figuur 38. De verschillende vormen van infrastructuur die voorkomen op de begraafplaats Nieuw Eykenduynen.

Graven

Op de begraafplaats waren allerhande graven aanwezig zoals algemene graven, familiegraven, eenpersoonsgraven, maar ook Islamitische graven en Chinese graven. Echter zijn er geen kindergraven gezien of aangegeven. Een strooiveld ontbrak hier ook. Alleen op de Chinese begraafplaats stond een urnenzuil. Daarnaast waren de graven van de Chinezen zeer uitbundig en hebben een bepaalde status. Het Chinese deel had ook een eigen ingang op de begraafplaats in de vorm van een Chinese poort (zie het kopje ruimtelijke indeling).

Figuur 39. De meest voorkomende graven op begraafplaats Nieuw Eykenduynen.

Beplanting

Veel diversiteit zat er niet in de beplanting. De bomen waren voornamelijk platanen, dus bladverliezend en de heesters en hagen waren voornamelijk groenblijvend. Wel opvallend was de bamboe haag die het algemene deel met het Chinese deel scheidde.

Figuur 40. Verschillende beplantingsvormen op de begraafplaats Nieuw eykenduynen.

2.8 Oud Eik en Duinen

Categorie: Klassieke begraafplaatsen
Adres: Laan van Eik en Duinen 40, 2564 GT Den Haag
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Zondag 7 maart 2021

Algemeen

Gesticht in 1247 heeft de begraafplaats Oud Eik en Duinen een rijke historie. Van een klein kerkhofje bij het gehucht Eik en Duinen uitgeroeid tot een grote begraafplaats met allure. Met een grootte van 14,5 hectare was de begraafplaats in 1891 vol. Door zijn nog steeds hoge populariteit werd er een nieuwe begraafplaats gesticht: Nieuw Eykenduynen. Vanwege de ligging van Oud Eik en Duinen in de stad Den Haag was de begraafplaats in 1897 niet alleen om de doden te begraven, maar ook om de drukte van de stad te ontvluchten (Dam, 2003).

Figuur 41: Plattegrond begraafplaats Oud Eik en Duinen

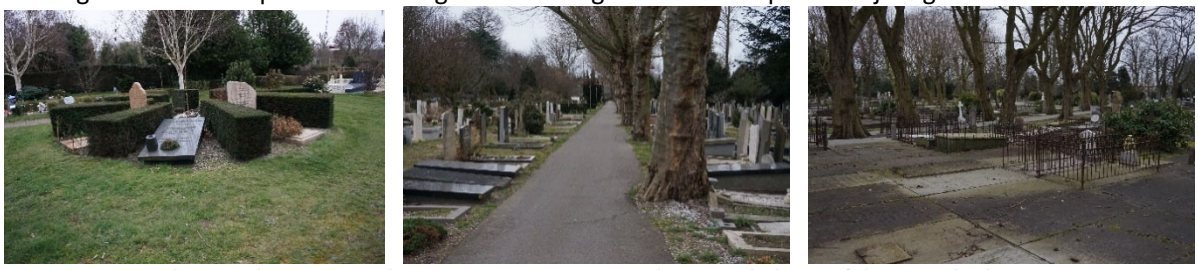
Ruimtelijke indeling

De zones die te zien zijn op de plattegrond hebben allemaal een eigen stijl. In alle zones wordt afscheiding toegepast zoals verhogingen van het maaiveld, bomen en hagen met verschillende hoogtes. Met enige creativiteit is er een dambordpatroon te zien op de plattegrond van de begraafplaats. Dit komt door uitbreidingen waarbij er elke keer een veld aan is geplakt. Bij de kapel (zie kaart) wijk dit af. Hier is de begraafplaats gesticht en kende het nog grillige vormen.

Figuur 42. Er worden diverse manieren gebruikt om de zones aan te geven door het gebruik van ruimtelijke elementen

Graven

De middelste afbeelding is het meest voorkomende beeld op de begraafplaats. Hierbij liggen de graven gericht op de paden en met de ruggen van de gedenkstenen tegen elkaar. Het is hier niet mogelijk om tussen de graven te lopen. Een klein deel van de begraafplaats heeft ook grafkelders waar de graven tegen elkaar liggen en niet over gelopen mag worden. Deze manier van graven werd in een vroeg stadium van de begraafplaats toegepast. In het contrast met de grafkelders staan de urnen- en kindergraven. In een open cirkels van groen waarin graven als taartpunten zijn ingedeeld.

Figuur 43. Door de jaren heen zijn er diverse soorten graven geplaats op de begraafplaats Oud Eik en Duinen.

Infrastructuur

Omdat de begraafplaats in 1247 begon als een klein kerkhofje van een voormalig gehucht is de begraafplaats steeds meer gaan uitbreiden. Doordat er steeds stukjes aangeplakt zijn is er geen logica te vinden in de hoofdinfrastructuur. Binnen de zones die zijn aangegeven op de plattegrond is de infrastructuur er zeer strak ingelegd en wordt daar nauwelijks vanaf geweken.

Figuur 44 Allerlei faciliteiten worden er aangeboden om je route te vinden binnen de begraafplaats

Beplanting

Op de begraafplaats staan ruim 100 monumentale bomen waaronder een Russische Beuk. Op de begraafplaats is er een grote afwisseling van loofbomen (op de foto nog kaal) en groenblijvende heesters. Dit trekt dan ook veel fauna aan zoals halsbandparkieten, de grote bonte spechten en de zeldzame boomklever. De beplanting zorgt hier ook voor afscheiding tussen de zones en verhuld delen van de begraafplaats (Monuta, 2016).

Figuur 45. Een mooie balans tussen groenblijvende- en bladverliezende beplantingen.

Voorzieningen

De begraafplaats Oud Eik en Duinen is van alle gemakken voorzien. Van plattegronden en mededelingenbord tot aan kaarsjes-automaat en wegwijzerborden (zie ook de afbeeldingen hieronder en bij infrastuctuur). Door het brede aanbod aan voorzieningen wordt er duidelijkheid gecreëerd en kan men zich goed oriënteren op de begraafplaats.

Figuur 46. Uitgebreid aanbod van voorzieningen op de begraafplaats Oud Eik en Duinen.

HOOFDSTUK 3 MODERNE BEGRAAFPLAATSEN

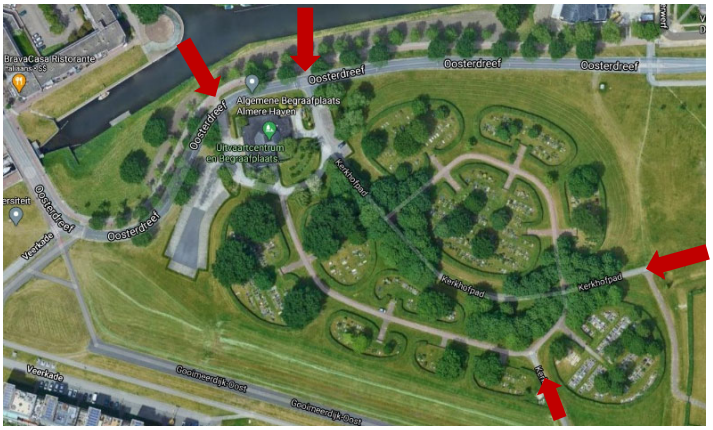

3.1 Almere Haven

Categorie: Moderne begraafplaatsen
Adres: Oosterdreef 15, 1357 DK Almere
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

In het zuidoosten van Almere ligt de algemene begraafplaats Almere Haven. De begraafplaats van circa 4 hectare is ontworpen door ingenieur Christian Zalm halverwege de jaren zeventig. In zijn vooronderzoek concludeerde Zalm dat de sfeer van traditionele Nederlandse begraafplaatsen veelal wordt gekenmerkt door soberheid en ontoegankelijkheid. In het ontwerp van Zalm werd het terrein, in tegenstelling tot de traditionele begraafplaatsen, zo openbaar en toegankelijk mogelijk. (Bok, Almere - Begraafplaats Almere Haven, 2020)

Figuur 47: Bovenaanzicht Almere Haven (Google Maps, 2021)

Ruimtelijke indeling

De indeling van de begraafplaats bestaat op hoofdlijnen uit losliggende grafkamers. De grafkamers liggen op terpen en worden gescheiden van de omgeving door middel van een heg. De grafkamers worden verbonden met een verhard looppad, zoals te zien in figuur 48. (Crematorium, z.d.)

Figuur 48: De grafkamers liggen op terpen en worden verbonden met een looppad

Infrastructuur

De hoofdroute op de begraafplaats bestaat uit een verhard voetpad in de vorm van ei. Aan de rondgang liggen de verhoogde grafkamers. De grafkamers worden afgesloten met een hek.

Figuur 49: Grafkamer langs de rondgang (links) en verhard looppad van de rondgang (rechts)

De meeste begraafplaatsen in Nederland hebben een besloten uitstraling door de aanwezigheid van een hek of haag rondom het terrein. De begraafplaats Almere Haven is, in tegenstelling tot de traditionele begraafplaatsen, zeer open en toegankelijk. Dit komt mede door de aanwezigheid van een fietspad, die dient als doorgangsweg. Het fietspad loopt door het midden van de begraafplaats, zoals te zien in figuur 50. Dit fietspad verbindt het centrum in het westen van de begraafplaats met de woonwijk in het oosten. Door het fietspad ontbreekt een hek, toegangspoort of haag om het gebied af te sluiten. De begraafplaats is hierdoor vanuit iedere kant te betreden. Officieel zijn er vier ingangen, deze zijn weergegeven met een rode pijl in figuur 47. Langs het fietspad bevindt zich een herinneringsmonument. Het is mogelijk om hier een gedenkplaatje te plaatsen.

Figuur 50: Ingang begraafplaats vanaf het fietspad gezien vanuit het oosten (linksboven), gedenkmonument (rechtsboven) en de kruising van het fietspad en het voetpad in het oosten met op de achtergrond 'De meenten' (onder)

Graven

De inrichting van de grafkamers verschilt. Er is bijvoorbeeld een grafkamer uitsluitend voor urnengraven en een kamer voor kindergraven. De manier waarop de graven liggen, in rechte lijnen, is in iedere kamer gelijk. De stenen en elementen op de graven verschillen.

Figuur 51: Urnengraven (links) en kindergraven (rechts)

Beplanting

Op de begraafplaats staan enkel hagen en losse bomen of struiken. De hagen worden gebruikt om wanden te creëren. De bomen en losse struiken zijn voor de aankleding. De begraafplaats kleurt eveneens in de winter groen door het gebruik van voornamelijk groenblijvende soorten. Enkel de bomen verliezen hun blad. De ruimtes tussen de paden en grafkamers is opgevuld met gras.

3.2 Nieuwe Tijningen

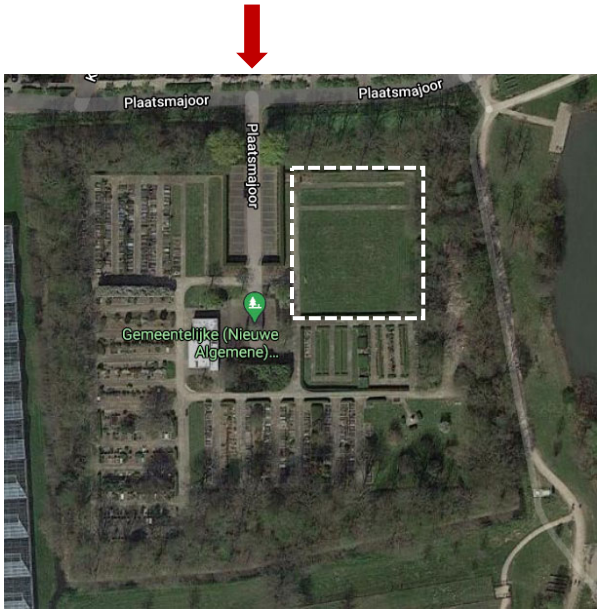
Categorie: Moderne begraafplaatsen
Adres: Plaatsmajoor 2, 5301 ZK Zaltbommel
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Vrijdag 19 maart 2021

Algemeen

In het zuidwesten van de stad Zaltbommel, naast het water de 'Tijningen Plas', ligt de gemeentelijke (nieuwe algemene) begraafplaats Nieuwe Tijningen. De begraafplaats ligt aan de rand van de stad.

Ruimtelijke indeling

De begraafplaats bestaat uit één grote open ruimte zonder kamers of zones. Een deel van de begraafplaats is sinds kort ingericht voor Islamitische graven. Het Islamitische deel is aangegeven met een witte stippellijn in figuur 53. Dit is een redelijk groot gedeelte van de begraafplaats. Het deel is echter erg leeg en er liggen slechts twee graven. De lege ruimte bestaat uit gras. De overige graven zijn niet verbonden aan een geloof. (Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen, z.d.)

Figuur 53: Bovenaanzicht begraafplaats (Google Maps, 2021)

Figuur 52: Islamitisch gedeelte

Infrastructuur

Op de begraafplaats is een strakke infrastructuur aanwezig. Er zijn enkel rechte paden van verharding. Doordat alle paden van hetzelfde materiaal gemaakt zijn, is er weinig onderscheid te zien tussen de hoofd- en zijpaden. Enkel de breedte van de paden is anders.

Figuur 54: Graven langs de rechte paden

Graven

Alle graven op de begraafplaats liggen haaks langs een pad. De begraafplaats heeft graven voor volwassen en voor kinderen. Deze graven liggen gescheiden. Er is een urnenmuur en de mogelijkheid om een naamplaatje op een gedenkmonument te plaatsen.

Figuur 55: Gedenkmonument (links), urnenmuur (rechtsboven) en gedenkmonument (rechtsonder)

Beplanting

De begraafplaats wordt omringd door grote hoge bomen. Op het terrein zelf bestaat de beplanting voornamelijk uit lage hagen. Tussen de rijen met graven staan struiken en kleinere bomen.

Figuur 56: Lage hagen en beplanting tussen de rijen met graven

3.3 De Oude Toren

Categorie: Moderne begraafplaats
Adres: Baffinlaan 1, 5623 PK Eindhoven
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

De gemeentelijke begraafplaats De Oude Toren bied momenteel plek voor 5185 graven op een terrein van 4 hectare. Op de begraafplaats zijn algemene graven, particulieren graven, kindergraven, urnengraven en militaire graven (groene sterren op de kaart) te vinden. De militairen worden hier herdacht voor hun inzet en offer tijdens de tweede wereldoorlog.
Op de begraafplaats staat ook een voormalige kerktoren 'De Oude Toren' waar de begraafplaats naar is vernoemd. In 2004 is er een nieuw deel gebouwd aan de toren om de begraafplaats te voorzien van een binnenruimte (Bok & Brouwer, Eindhoven - Verdwenen en vergeten begraafplaatsen, 2018).

Figuur 57: Plattegrond van begraafplaats De Oude Toren

Ruimtelijke indeling

De begraafplaats is sterk georiënteerd naar het centrale plein nabij de ingang. Als een soort waaier kun je vanaf het centrale plein de begraafplaats op. Vanuit vele hoeken kun je hier via de paden naar kijken. Het meest nieuwe deel (links op de kaart) onderscheid zich hiervan en heeft een eigen zigzaggend patroon. Opvallend is dat het voormalige kerkgebouw niet het centrale punt is omdat dit het best te zien is en een imposant gebouw vormt. Wellicht komt dit doordat ten tijden van de aanleg van de begraafplaats in 1920 het alleen een toren was.

Figuur 58. De kerktoren, het centrale plein en de uitbreiding zijn de belangrijkste ruimtelijke indelingen

Op de begraafplaats wordt veel gewerkt met kamers. Kleine kamers en grote kamers wisselen elkaar af. Deze worden van elkaar gescheden door hagen van de groenblijvende taxus. Tussen het oude en het nieuwe deel staat een grote bosschage waar nauwelijks doorheen gekeken kan worden.

Figuur 59. Diverse kamers worden gevormd met hoge en lage hagen.

Infrastructuur

De infrastructuur bestaat uit een plein met een waaier van paden die zich over de begraafplaats verdelen. Hier is tijdens de uitbreiding niet op ingegaan en heeft men besloten de paden in de lengte van de begraafplaats te maken. Tussen de paden zit dan een zigzaggend patroon van hagen waar de graven in liggen.

Figuur 60. De afwisseling van ronde en rechte paden op de begraafplaats De Oude Toren.

Graven

Veel onderscheid in graven wordt er niet gemaakt. Het enige verschil is tussen de militaire en niet militaire graven. De militaire graven zijn zeer strak aangelegd en hebben allemaal dezelfde gedenksteen. De niet-militaire graven hebben allemaal eigen gedenksteen. Hier liggen de culturen en geloven door elkaar met uitzondering van de kinder- en urnengraven die geclusterd zijn.

Figuur 61. De graven op de begraafplaats De Oude Toren.

Beplanting

De beplanting op de begraafplaats De Oude Toren bestaat voor een groot deel uit groenblijvende hagen en grasveld/-paden. Ook staan er een aantal grote loofbomen die duiden op het lange bestaan van de begraafplaats en/of de kerk(toren). Vaste planten zijn hier weinig te vinden waardoor er weinig kleur is op de begraafplaats.

Figuur 62. Veel volwassen beplanting aanwezig op de begraafplaats De Oude Toren.

3.4 Zuiderbegraafplaats

Categorie: Moderne begraafplaatsen
Adres: Slinge 50, 3084 EB Rotterdam
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Zondag 7 maart 2021

Algemeen

Nadat het perceel is opgespoten is er in 1938 begonnen met de aanleg van de begraafplaats. Deze zogenoemde multiculturele begraafplaats biedt allerhande culturen maatwerk voor hun laatste rustplaats. Ondertussen zijn er plekken voor Soennieten, Chinezen, Pakistaanse hindoes, Javaanse oost en west bidders en Moslims. Op het 11 hectare grote begraafplaats liggen een kleine 10 000 graven (online begraafplaatsen, z.d.)

Figuur 63: Luchtfoto Zuiderbegraafplaats (Google Maps, 2021)

Ruimtelijke indeling

Door het gebruik van vakken is er op de zuiderbegraafplaats in Rotterdam een sterke zonering op het vlak van land, religie en zelfs sub-religie. Hierdoor is te zien dat er bij iedereen andere tradities zijn omtrent begraven. Per vak verschilt dan ook vaak de indeling waardoor het een divers beeld geeft aan de begraafplaats. Dit is dan ook duidelijk aangegeven met borden waar het vak nummer en eventueel land, religie of sub-religie op staat.

Figuur 64. Duidelijk aangegeven welke vakken tot welke geloven behoren.

Graven

Door de multiculturele achtergrond zijn er vele soorten graven te vinden die verwijzen naar verschillende culturen en geloven. Hier zijn ook veel urnen graven te vinden die in clusters van drie voorkomen. Ook is hier de mogelijkheid om de overledene uit te strooien of te begraven bij het speciale Feijenoord vak.

Figuur 65. Een grote diversiteit aan graven op de zuiderbegraafplaats.

Infrastructuur

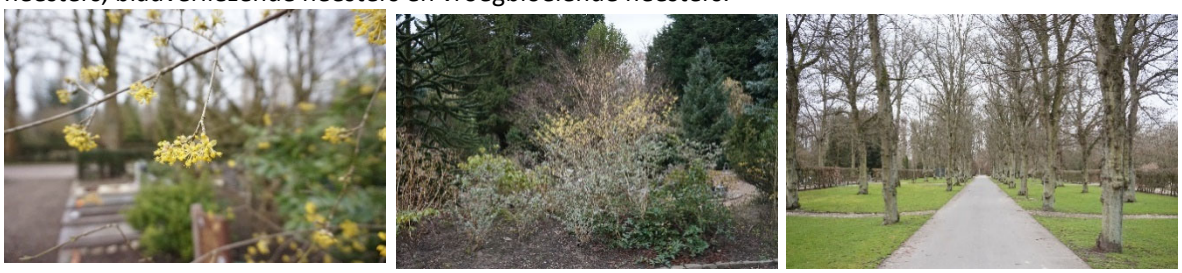
De hoofdpaden zijn zeer recht aangelegd en deze manier van inrichten kan vergeleken worden met het assenkruis dat in de barok veel werd toegepast. Verrijkende zichtassen komen dan ook veel voor. Binnen de vakken zijn de paden verschillend aangelegd. Voor islamitische vakken is het vaak vrij open, haaks op elkaar en naar dezelfde kant gericht (waarschijnlijk richting Mekka). Voor katholieken vakken loopt het pad vaak kronkelend en is de ruimte meer begroeid en besloten.

Figuur 66. Verrijkende zichtassen kenmerken de infrastructuur van de zuiderbegraafplaats.

Beplanting

De beplanting is veelal volgroeid, alleen op de nieuwere stukken zijn jonge planten te vinden. Bomen komen hier het meest voor in de lange lanen en in de vakken is er veel gespeeld met groenblijvende heesters, bladverliezende heesters en vroegbloeiende heesters.

Figuur 67: Beplanting op de begraafplaats

Voorzieningen

De voorzieningen zijn goed geregeld. Er zijn watertap punten om planten en bloemen water te geven. Hierbij ontbraken de gieters om het water te vervoeren. Dit wordt dan door de bezoekers meegenomen en achtergelaten voor een volgende keer. Dit creëert een rommelig beeld. Naast kranen waren er ook groencontainers aanwezig om eventueel groenafval in weg te kunnen gooien. Zowel de watertappunten en groencontainers zijn netjes aangegeven op een bord zodat deze makkelijk te vinden zijn.

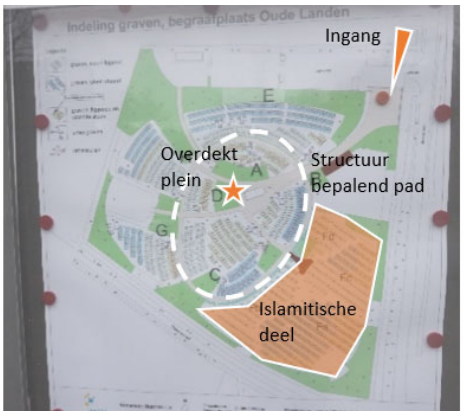
Figuur 68. Er zijn min- en pluspunten bij de voorzieningen.

3.5 Oude Landen

Categorie: Moderne begraafplaatsen
Adres: Beekstraat 48a, 5673 NA Nuenen
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

De Oude Landen is 2,1 hectare groot en is vrij recent aangelegd. De begraafplaats is een open begraafplaats wat betekend dat het een begraafplaats is voor alle gezindten. De Oude Landen biedt islamitische graven aan met eeuwige grafrust. Doordat Nuenen deze mogelijkheid biedt is het de derde moslimbegraafplaats van Nederland en is het een lang gekoesterde wens van de Eindhovense Stichting Islamitisch Begrafeniswezen, waarvan veel Eindhovense moslims op de Oude Landen worden begraven. Specifiek deel ook gereserveerd door een parochie (Lassurance, z.d.).

Figuur 69: Plattegrond Oude Landen

Ruimtelijke indeling

De leidende vorm van de begraafplaats is het eivormig pad centraal gelegen op de begraafplaats. Hier liggen de graven als schillen omheen. Opvallend is dat in het zuiden de graven wel in lange rijen liggen. Dit zijn de islamitische graven die voor het geloof richting de stad Mekka liggen. Ook ligt er vanaf de ingang tot het overdekte plein een extra breed pad wat toegankelijk is voor de uitvaartauto.

Figuur 70. Grote open vlaktes duiden op nog veel lege graven.

Het vak van de islamitische graven is afgeschermd met een lage beukenhaag. Dit is echter het enige vak dat volledig afgebakend is met hagen. Bij de ander kamer bepalen de bosschages de randen van de kamers.

Infrastructuur

Op de Oude Landen is een duidelijke rondgang aanwezig met twee ingangen. In het midden staat een groot cortenstalen gebouw waaronder ceremonies kunnen plaats vinden. Daarnaast zorgen de clumps en de ronde paden ervoor dat je niet de hele begraafplaats in een oogopslag kan zien.

Figuur 71. De kenmerkende ronde infrastructuur uit de Engelse landschapsstijl.

Graven

Alle graven zijn met de rondingen van het ontwerp mee gelegd met uitzondering van de islamitische graven. De moslims hebben de voorkeur om met het hoofd naar Mekka begraven te liggen waardoor er een strak grid-patroon ontstaat. Tussen de niet-islamitische graven staan verspreid urnen graven en urnenzuilen.

Figuur 72. Soorten graven op de Oude Landen.

Beplanting

Voor de begraafplaats is voornamelijk gekozen voor inheemse planten, de reden hiervoor is onbekend. Hierdoor zijn er weinig groenblijvende heesters aanwezig in het bosplantsoen. Door zijn recente aanleg zijn er ook nog geen volwassen beplanting aanwezig en is er niet gefocust op bloeiende planten.

Voorzieningen

Bij de begraafplaats Oude landen was er goed nagedacht over de materiaalkeuze van de voorzieningen. Vele elementen hadden dezelfde materialen waardoor er meer eenheid en kwaliteit wordt uitgestraald. Zo bestonden de urnenzuilen, de overkapping en het gedenkbord van het strooivel uit cortenstaal. De poort, de fietsenstalling en de banken waren allemaal uitgevoerd in zwart staal. Dit geeft dan ook een rustig en fijn beeld.

Figuur 73. De poort, de fietsenstalling en de banken waren allemaal uitgevoerd in zwart metaal.

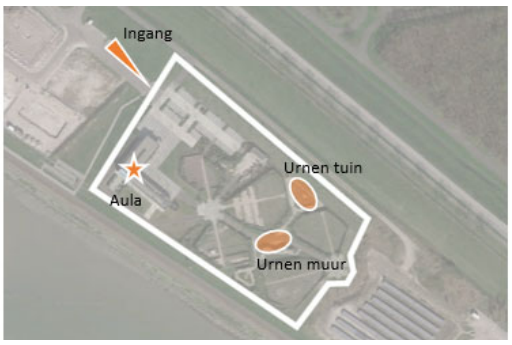
Figuur 74. De urnenzuilen, de overkapping en het gedenkbord van het strooiveld zijn allemaal gemaakt van cortenstaal.

3.6 Maassluis

Categorie: Moderne begraafplaats
Adres: Hooge Zeedijk 100, 3143 LT, Maassluis
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Zondag 7 maart 2021

Algemeen

De begraafplaat is in 2015 in gebruik genomen en is iets groter dan 1 hectare. Bij de aanleg van de begraafplaats is er gekozen voor een natuurlijk en parkachtig beeld. Hierbij is er rekening gehouden met extensief onderhoud aan de begraafplaats. De begraafplaats is gelegen aan de nieuwe waterweg en het water-/scheepsvaartthema komt sterk terug.

Figuur 75: Luchtfoto Nieuwe Begraafplaats Maassluis

Ruimtelijke indeling

De begraafplaats heeft een entree zonder enig zicht op de graven. De graven zijn pas te zien als men het begraafveld instapt. De kamers zijn afgebakend met een groenblijvende taxus haag. Omdat het pad verdiept ligt kun je door het hoogteverschil en de haag niet in de kamers kijken. Wanneer je in de kamer bent, heb je wel zicht over de heel begraafplaats vanwege het hoogteverschil. De zijde met de waterweg is volledig open waardoor er een sterke connectie is met het water en de voorbij varende schepen.

Figuur 76. Spelling met hoogte en zichten op de Nieuwe Begraafplaats Maassluis.

Infrastructuur

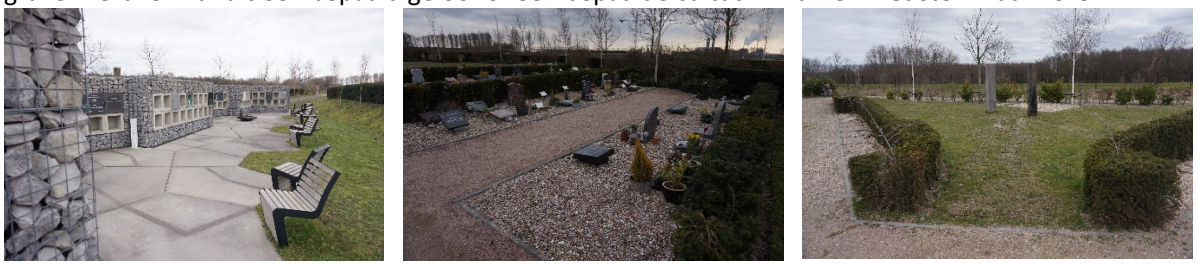
Op de 'Nieuwe begraafplaats' waren diverse verhardingen aanwezig zoals klinkers, schelpen, beton en granulaat. Het meest opvallende waren de betonplaten die met hun grillige vormen twee centrale pleinen gesierd met allerlei bankjes en stoelen. De paden die je vanaf hier in kon lopen waren allemaal doorlopend waardoor er allemaal aparte zones ontstonden. Dit waren een soort bloemen, gezien vanaf de luchtfoto.

Figuur 77. Unieke verhardingen en unieke infrastructuur op de Nieuwe Begraafplaats Maassluis.

Graven

Op de redelijk jonge begraafplaats was er veel ruimte voor asbestemmingen. Hiervoor was er een urnenmuur, urnentuin, strooiveld en urnengraven. Daarnaast waren er ook algemene en particulieren graven. Graven vanuit een bepaald geloof of een bepaalde cultuur kwamen niet sterk naar voren.

Figuur 78. De verschillende asbestemmingen op de Nieuwe Begraafplaats Maassluis.

Beplantingen

De beplanting is gekozen op basis van weinig onderhoud en toegevoegde waarde aan de biodiversiteit. Hiervoor zijn taxushagen aangelegd die relatief weinig gesnoeid moeten worden en is er gekozen voor inheemse vaste planten die bijen en insecten aantrekken. Dit is te vergelijken met een bijen-bloemenmengsel. Daarnaast staan er veel jonge bomen en jonge struiken die nog lang niet volgroeid zijn.

Figuur 79. De ecologische en onderhoudsvriendelijke beplanting van de Nieuwe Begraafplaats Maassluis.

Voorzieningen

De nieuwe begraafplaats in Maassluis was goed voorzien van allerhande voorzieningen. Niet alleen een watertappunt, maar hierbij ook gieters, grafvazen met houders en afvalbakken. Zoals op de foto te zien is hebben ze ook allemaal dezelfde kleur en stijl waardoor het minder storend is. Jammer is wel dat spullen als tuinslangen en sproeiers rond slingeren op de begraafplaats.

Figuur 80. De prullenbak met de stoelen en de gieters met de houder houden dezelfde stijl aan, dit geeft een rustig beeld.

HOOFDSTUK 4 NATUURBEGRAAFPLAATS

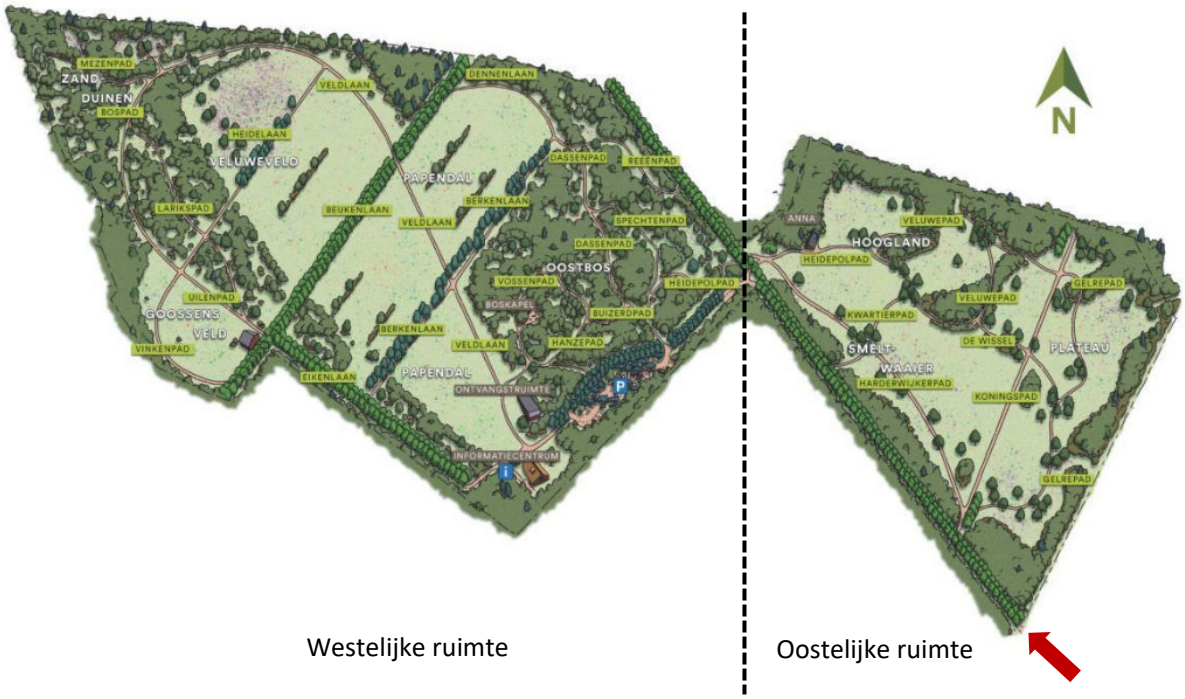

4.1 Heidepol

Categorie: Natuurbegraafplaats
Adres: Harderwijkerweg 37, 6816 VA Arnhem
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Maandag 8 maart 2021

Algemeen

Ten noorden van de stad Arnhem, in het natuurgebied de Veluwe, ligt sinds 2013 de Natuurbegraafplaats Heidepol. De begraafplaats wordt enkel gescheiden van haar omgeving door middel van een onopvallend hek. Het terrein met een oppervlakte van 25 hectare is dagelijks geopend voor bezoekers tussen zonsopgang en zonsondergang. (Natuurbegraafplaats Heidepol, z.d.)

Figuur 81: Plattegrond natuurbegraafplaats (Natuurbegraafplaats Heidepol, z.d.)

De inkomsten van natuurbegraafplaatsen worden gebruikt om de natuur te verzorgen en nieuwe natuur te realiseren. Door te kiezen voor een plek op de natuurbegraafplaats, draagt men bij aan de natuur in Nederland. (Stichting Nieuwe Natuur, z.d.) (Natuurmonumenten, z.d.)

Ruimtelijke indeling

De begraafplaats is in de delen in twee ruimtes. In het westen wordt de ruimte opgedeeld in kamers door middel van rechte wanden, die parallel van het zuidwesten naar het noordoosten lopen. De wanden bestaan uit houtwallen op een verhoging van ongeveer één meter. De oostelijke ruimte wordt omringd door een gordel van groen aan de buitenkant met binnenin clumps. De clumps zorgen voor verschillende ruimtes.

Infrastructuur

Er is één ingang om het gebied te betreden, de ingang is aangegeven met een rode pijl in figuur 81. In de infrastructuur bevindt zich dezelfde tweedeling als in de ruimtelijke indeling. In de westelijke ruimte heeft het hoofdpad de vorm van een tennisracket. De zijpaden bestaan uit rechte paden die parallel lopen met de rechte wanden. In de oostelijke ruimte bevindt zich slechts één recht pad. De overige paden zijn kronkelend.

Graven

De natuurbegraafplaats biedt de mogelijkheid voor een laatste rustplaats in de natuur. Op deze manier wordt de overledene voor eeuwig onderdeel van de natuur. Men kan kiezen voor een begrafenis in een kist, wade of mand of het begraven van de urn of as. Het uitstrooien van as in het gebied is niet toegestaan. Om ervoor te zorgen dat de plek makkelijk terug te vinden is, ontvangt men een natuurgrafakte met daarop de coördinaten van de rustplaats. De plek mag enkel gemarkeerd worden met een gedenkteken in de vorm van een houtenboomschijf met tekst. Bloemstukken mogen uiterlijk twee weken na de uitvaart blijven liggen.

Figuur 82: Gedenkteken (links) en gedenktekens op het grasland (rechts)

Beplanting

Er zijn veel verschillende soorten beplanting in het gebied aanwezig. Er zijn open heidevelden en graslanden. Deze beplanting wordt afgewisseld door de meer gesloten bossen en eikenlanen. De lanen en clumps functioneren voornamelijk als wand om kamers te creëren.

Figuur 83: Open grasveld (links) en eikenlaan (rechts)

Voorzieningen

De paden in het gebied zijn voorzien van naambordjes. Bij de ingang liggen gratis informatiebordje inclusief plattegrond waarop de namen zijn aangegeven. Bij het informatiecentrum kan men vragen stellen en gebruik maken van het toilet. De elementen op de begraafplaats, van naambordjes tot gedenkelementen, passen ieder binnen de natuurlijke stijl van het terrein.

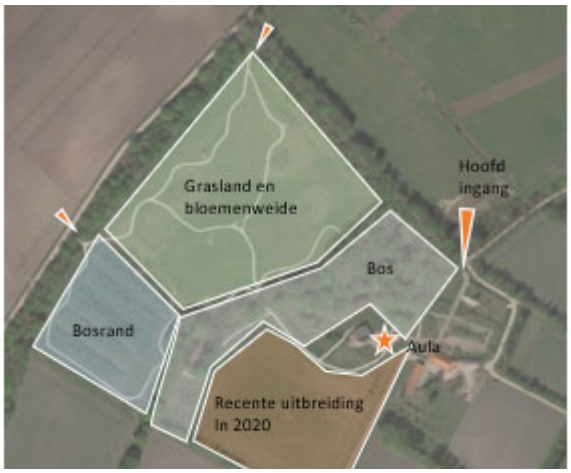
Figuur 84: Informatieboekje (links), naambordje (midden) en informatiecentrum (rechts)

4.2 De Hoevens

Categorie: Natuurbegraafplaats
Adres: Goorstraat 5a, 5131 RG Alphen
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

Natuurbegraafplaats De Hoevens is onderdeel van landgoed De Hoevens. Samen met de natuurcamping, vakantiehuisjes en vergaderruimtes maakt de natuurbegraafplaats het landgoed compleet. Op de begraafplaats rust een duurzaamheidsgedachte die terug komt op het gehele landgoed. Op de begraafplaats zijn de meeste gebruikte materialen natuurlijk en kan het met de tijd afbreken en de natuur voeden. De begraafplaats ligt in een eeuwenoud coulisselandschap in Brabant wat deze begraafplaats ook kenmerkt (Natuurbegraafplaats De Hoevens, z.d.).

Figuur 85: Plattegrond natuurbegraafplaats De Hoevens

Ruimtelijke indeling

Als natuurbegraafplaats wordt er vooral ingespeeld op de ruimtelijke indeling van de naastgelegen natuurzones. Het coulisselandschap speelt hierin een grote rol. De begraafplaats bestaat grof weg uit drie delen. Het eerste deel is net na de entree en bestaat uit bos. Dit eerste deel is niet groot, maar er kan goed begraven worden. Dit dient ook als afscheiding tussen het parkeren bij de gebouwen en het grasland. De tweede zone is een overgangszone: de bosrand. Deze lintvormige zone rijkt helemaal rond de bosschages en gaat over in de derde zone. De derde zone bestaat uit grasland en bloemrijke weide. Met kleine grondlichamen wordt het zicht gestuurd naar de groene plekken en wordt er privacy gecreëerd bij de graven.

Figuur 86. De drie verschillende zones: het bos, de bosrand en de gras/bloemenweide.

Infrastructuur

De infrastructuur heeft organische vormen slingert door de kamers heen. Op de plattegrond is duidelijk te zien dat de paden (wit) verschillende ingangen met elkaar verbinden. Hierdoor kun je snel en makkelijk naar het graf van de dierbaren.

Figuur 87. Infrastructuur is in alle kamers gelijk.

Graven

Voor de graven zijn er hoofdzakelijk drie mogelijkheden: begraven in het bos, begraven in de bosrand en begraven in het grasland/bloemenweide. De diversiteit in graven gaf ook een divers beeld op de begraafplaats. De graven hebben hier ook eeuwige grafrust. Opvallend voor een begraafplaats is dat er helemaal geen grafstenen aanwezig zijn. In plaats hiervan zijn er boomschijven geplaatst omdat deze natuurlijk geproduceerd zijn en door de natuur afgebroken kunnen worden.

Figuur 88. Natuurbegraafplaats De Hoevens biedt verschillende soorten graven aan.

Beplanting

Voor de beplanting zijn allerlei inheemse soorten gekozen die ook optimaal bijdragen aan de natuur en biodiversiteit op de begraafplaats. Denk hierbij aan eiken, beuken, berken, krentenboompje, wilde rozen, ect. Maar ook zijn er verschillende landschapselementen zoals houtwallen, vijvers met waterplaten, bos, struweel, ect. Om dit natuurlijke beeld te behouden is het ook verboden om zelf planten te plaatsen op de begraafplaats. Al het groen wordt dan ook bijgehouden door de eigenaar van de begraafplaats.

Figuur 89. De grote diversiteit aan planten en habitatten zorgt voor een hoge biodiversiteit.

4.3 Schoorsveld

Categorie: Natuurbegraafplaats
Adres: Somerenseweg 116, 5591 TN Heeze
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

Natuurbegraafplaats Schoorsveld heeft een oppervlakte van ruim 25 hectare en biedt verschillende vormen van natuur-begraven aan. Voor heen was dit de grasweide voor schapen waarna het omgevormd is tot productiebos met Douglas sparren. Door de aanplant van loofbomen en de terugkeer van schraal grasland wordt het cultuurlandschap van Schoorsveld weer hersteld. Veel dieren voelen zich er thuis waaronder salamanders, wilde eenden, buizerd koppels en ijsvogels. Deze begraafplaats is onderdeel van Natuurbegraven Nederland. Deze organisatie heeft nog zes begraafplaatsen waarvan twee in aanleg (Natuurbegraven Nederland, z.d.)

Figuur 90: Plattegrond natuurbegraafplaats Schoorsveld (T&G groep, z.d.)

Ruimtelijke indeling

Natuurbegraafplaats Schoorsveld bestaat veelal uit bos met hierin openingen die automatische de kamers vormen op de begraafplaats (oranje en blauw gestippeld op de kaart). De open kamers bestaan voornamelijk uit schraal grasland met heide en hier is het dan ook mogelijk om te begraven. In de bossen wordt niet begraven. Voor die gene die wel in de buurt van bomen begraven wilt worden kan zich aan de bosrand laten begraven of een graf nemen met de mogelijkheid om een boom te planten. De meest bijzondere kamer is die aan het water. De vennen zorgen voor grote open ruimten met een beperkt aantal plekken.

Figuur 91. De verschillende kamers op natuurbegraafplaats Schoorsveld.

Infrastructuur

Op de begraafplaats hebben alle wegen organische, ronde vormen. Dit staat mooi in contrast met de rechte kavels van het voormalige productiebos dat hier voorheen aanwezig was. Alle paden hadden namen en waren goed aangegeven op de begraafplaats. Hierdoor is de weg altijd terug te vinden.
Er is geen duidelijke rondgang aanwezig, maar er zijn wel twee verharde wegen die de begraafplaats doorkruisen. Ze lopen van zuidwest naar noordoost en haaks hierop. Dit heeft te maken met het onderhoud en het begraven, zodat het terrein bereikbaar is voor grotere machines. De rest is veel natuurlijker met karresporen en grindpaden.

Figuur 92. De paden slingerde over de begraafplaats Schoorsveld.

Graven

Voor graven is er weinig diversiteit. Je kunt kiezen tussen begraven op het veld of begraven in de bosrand. Wel is het hier mogelijk om op bepaalde graven een boom te planten als aandenken. Alle graven krijgen een boomschijf als gedenksteken. Hier kan de naam en eventueel karakteriserende tekst of symbolen in gegrafeerd worden. Boeketten, planten en andere versiersels op het graf zijn niet toegestaan. Een bosje 'kale' bloemen (zonder steekschuim, ijzer, ect) mag wel, omdat de natuur alles kan opnemen en er niks achter blijft.

Figuur 93. Een bescheiden diversiteit aan graven op de natuurbegraafplaats Schoorsveld.

Beplanting

De oudere beplanting bestaat uit de Douglasspar als overblijfselen van het productiebos. Hier zijn loofbomen en struiken tussen geplant om meer diversiteit te verkrijgen. Het meest noordelijke bos onderscheid zich hierin met jonge berken als pionierssoort. De graslanden worden met de jaren verschraald om heideplanten meer kans te geven, echter heeft gras nog de overhand.

Figuur 94. De verschillende beplantingsvormen van natuurbegraafplaats Schoorsveld

HOOFDSTUK 5 DIERENBEGRAAFPLAATS

5.1 De Passage

Categorie: Dierenbegraafplaats
Adres: Waaldijk 16, 6621 KG Dreumel
Projectlid: Sanne Wigmans
Bezoek: Vrijdag 19 maart 2021

Algemeen

Aan de dijk van het landelijke dorpje Dreumel, in het zuiden van de provincie Gelderland, ligt sinds 2006 de dierenbegraafplaats De Passage. De dierenbegraafplaats van circa 300 m2 bevindt zich achterin de tuin van de eigenaren. (Dierenbegraafplaats De Passage, z.d.)

Figuur 95: Bovenaanzicht (Google Maps, 2021) de tuin is aangegeven met een gele contourlijn en de dierbegraafplaats met een oranje contourlijn (links), het toegangshek (rechtsboven) en het welkomstbord (rechtsonder)

Ruimtelijke indeling

De begraafplaats is erg klein en bestaat uit één open ruimte. De indeling van de gehele begraafplaats is hetzelfde. De diergraven liggen op moderne wijze in rechte lijnen naast en tegenover elkaar. Dit komt overeen met de indeling van veel begraafplaatsen voor mensen.

Figuur 96: Diergraven in rechte lijnen met daartussen een pad van gras

Infrastructuur
De begraafplaats is te bereiken via één ingang, aangegeven met een rode pijl in figuur 95. Om de dierenbegraafplaats te bezoeken, dient men een pad langs de woning en de tuin van de eigenaren te volgen. In het midden van de begraafplaats ligt één recht hoofdpad van gras. Aan dit pad zitten een aantal rechte zijpaden. De zijpaden bestaan eveneens uit gras.

Graven
Langs het hoofdpad liggen geen graven, enkel langs de zijpaden. Er zijn verschillende begraafmogelijkheden: in een kistje of een urn. Er is ook een strooiveldje, een wilde bloementuin, waar het as van gecremeerde huisdieren uitgestrooid kan worden. Na de ceremonie biedt de uitvaartverzorger het baasje een kop koffie of thee aan. De kosten voor de begrafenis inclusief de grafrechten voor vijf jaar variëren. Een begrafenis van kleine huisdieren, waaronder cavia's en konijnen, kost €125 en een begrafenis voor honden of katten €325. Het afgedekte graf mag naar eigen wens ingericht worden.

Figuur 97: Graf van een kat (links), hondengraven (midden) en strooiveld (rechts)

Beplanting
De dierenbegraafplaats wordt gescheiden van haar omgeving door een lage groenblijvende haag. Tussen de rijen met graven, waar de graven met de achterzijde naar elkaar toe staan, bevinden zich een aantal bladverliezende bomen en struiken. De bomen en struiken functioneren als aankleding.

Voorzieningen
Op de dierenbegraafplaats is een ontvangstruimte waar men vragen kan stellen. In 'De Passant' kunnen bezoekers koffie en thee drinken, schuilen bij slecht weer en gebruik maken van het toilet. En er is een ouderwets pomphuisje aanwezig. Het pomphuisje is voorzien van een waterpomp en gereedschap om een graf te verzorgen. Bij de eigenaren kan men een kaarsje kopen.

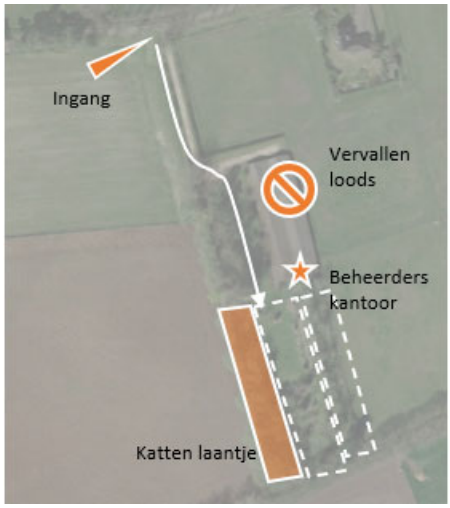

Figuur 98: Pomphuisje (links) en ontvangstruimte (rechts)

5.2 Wilgenhof

Categorie: Dierenbegraafplaats
Adres: Huiskenshoek 10, 5684 LP Best
Projectlid: Mark Nijssen
Bezoek: Dinsdag 9 maart 2021

Algemeen

De Wilgenhof is een kleinschalige dierenbegraafplaats in de polder van het dorp Best. De begraafplaats heeft een oppervlakte van een halve hectare. De graven zien er hetzelfde uit als op een menselijke begraafplaats, alleen zijn deze een fractie kleiner. Voor 90 procent liggen hier honden begraven en de overige tien procent zijn voornamelijk katten. Dit wordt ook wel het kattenlaantje genoemd. De begraafplaats wordt zo groen en natuurlijk mogelijk gehouden om ook veel ruimte te geven aan bijen, insecten en vogels (ED, 2019).

Figuur 99. Luchtfoto Wilgenhof (Google Maps, 2021)

Ruimtelijke indeling

Dierenbegraafplaats de Wilgenhof heeft een landschappelijke uitstraling. Houtwallen van (knot)wilgen en elzen zorgen voor drie langgerekte kamers. Er zijn duidelijke muren tussen de kamers, maar langs de randen van de begraafplaats zijn er veel open verbindingen. Twee kamers in het oosten zijn toegewezen aan de hondenbegraafplaatsen en de meest westelijke graven is voor de katten. Dit wordt ook wel het kattenlaantje genoemd.

Figuur 100: De drie verschillende kamers van oost naar west

Infrastructuur

Veel infrastructuur is er op de begraafplaats niet aanwezig. Dit zijn dan ook vaak gras of modder paden. De paden die er zijn lopen voornamelijk over de lengte van de begraafplaats. Dit geld ook voor de oprit en het pad naar de begraafplaats (zie de luchtfoto). De entree was matig aangegeven met een laag bord dat snel over het hoofd gezien kan worden. De entree is ook gesierd met een grote vervallen loods die geen verdere toevoeging heeft aan de begraafplaats.

Figuur 101. De rechtlijnigheid van de dierenbegraafplaats De Wilgenhof is hierop goed terug te zien

Graven

Voor de indeling van de graven ben je op dierenbegraafplaats De Wilgenhof zeer vrij. Zolang ervoor gezorgd wordt dat het binnen de afmetingen van het graf blijft en de spullen en materialen niet weg kunnen waaien is het goed. Door deze vrijheid ontstaat er een grote diversiteit aan grafinrichtingen. Daarnaast is er niet direct een verschil te zien tussen honden en katten graven. Zij zijn even groot en gelijkwaardig aangekleed. De bezetting van graven ligt hier ook vrij hoog. Er waren weinig lege graven. De meesten worden dan ook jaarlijks verlengd voor een extra jaar grafrecht. Het oudste graf ligt hier al dertig jaar (ED, 2019).

Figuur 102. Diverse soorten graven zijn er te vinden op dierenbegraafplaats De Wilgenhof

Beplanting

Op de begraafplaats zijn veel houtwallen aanwezig van (knot)wilgen, elzen, vlier en kornoelje. Deze zorgen er ook voor dat de begraafplaats in drie kamers is verdeeld. Tussen de graven staan voornamelijk knotwilgen wat er toepasselijk is voor de naam: Wilgen-hof. De begraafplaats heeft ook veel graspaden en gras-/bloemenveld. Dit bevorderd de natuurlijke uitstraling waar de eigenaren naar streven (ED, 2019).

Figuur 103. Het algemene beeld van de beplanting van dierenbegraafplaats De Wilgenhof.

HOOFDSTUK 6 MOGELIJKHEDEN EN KANSEN

Nederland kent ruim 4500 begraafplaatsen. Iedere begraafplaats heeft haar eigen inrichting. Om antwoord te kunnen geven op de eerste deelvraag 'Welke mogelijkheden en kansen zijn er voor een aantrekkelijke inrichting van een begraafplaats?' is een referentieonderzoek uitgevoerd. Aan de hand van het referentieonderzoek worden in dit hoofdstuk de mogelijkheden en kansen per thema beschreven.

6.1 Ruimtelijke indeling

Mogelijkheden:

1. Kamers
    a. Volledig afgesloten met een heg/hek
    b. Semi-afgesloten met beplanting
    c. Homogene invulling
    d. Heterogene invulling
2. Zonering op basis van levensovertuigingen
3. Eén open ruimte
4. Engelse Landschapstijl/rondgang
5. Dambordpatroon/grid
6. Scheiding hoofd- en zijpaden (assenstelsel)

Kansen:

<u>Omvorming tot begraafpark</u>

Door slingerende paden uit de Engelse landschapstijl en diversie beplanting toe te voegen aan een begraafplaats is het mogelijk om het gebied om te vormen tot een begraafpark. Een begraafpark heeft een hogere verblijfsfactor waardoor bezoekers meer kunnen beleven. Hierdoor kan de begraafplaats snelle gezien worden als ontmoetingsplek.

<u>Gebruik zonering en/of kamers voor meer afwisseling</u>

Het gebruik van afwisselende ruimtes wekt de interesse van de bezoeker. De ruimtes kunnen van elkaar gescheiden worden door middel van een ruimtelijke element zoals beplantingsvormen (vb. struiken of hagen) of een hek. De afscheiding zorgt ervoor dat de bezoeker niet in één oogopslag de gehele begraafplaats kan zien. Dit maakt het voor de bezoeker interessant om de andere ruimtes in te gaan en de begraafplaats verder te ontdekken. De invulling van de ruimtes kan verschillen. Hierbij kan er een variatie ontstaat van levensovertuigingen, sfeer, landschap, ect.

Met behulp van beplanting kunnen verschillende ruimtes gecreëerd worden. Rijen met bomen, groepjes struiken en hagen delen een grote ruimte op in kleinere ruimtes doordat zij als ware een muur vormen. Tussen de bomen en de groepjes struiken bevinden zich open plekken waardoor je voor je gevoel in een kamer staat.

Door het toevoegen van open plekken in deze muur wordt er gezorgd voor doorkijkmogelijkheden. De ruimtes voelen hierdoor niet besloten aan en lokken de bezoeker om verder het gebied te ontdekken. De begraafplaats behoudt op deze manier zijn open karakter ondanks de aanwezigheid van verschillende ruimtes.

6.2 Infrastructuur

Mogelijkheden:

1. Slingerende paden
2. Rechtlijnige paden
3. Combinatie slingerende en rechte paden
4. Materiaal
    a. Gras
    b. Half verharding
    c. Elementenverharding
    d. Gesloten verharding
5. Entree
    a. Toegangspoort aan de buitenkant van de begraafplaats
    b. Toegangspoort voor een zone of kamer op de begraafplaats
    c. Geen toegangspoort
    d. Eén ingang of meerdere ingangen
6. Parkeerplaats
    a. Volledig verharde parkeerplaats
    b. Groene parkeerplaats met gras doorgroeitegels

Kansen:

<u>Afwisseling van slingerende en rechtlijnige padenstructuur</u>
De infrastructuur op begraafplaatsen bestaat op hoofdlijnen uit twee structuren: slingerende structuur en rechtlijnige structuur. Het slingerende pad van de rondgang geeft de begraafplaats een parkachtige sfeer. Een aantrekkelijke omgeving om in rond te lopen. De bochten in het pad maken het echter lastig om graven te plaatsen. Bij de rechtlijnige structuur heb je een meer zakelijke en statige indeling waarbij de graven efficiënt geplaatst kunnen worden.

Een combinatie van ronde en rechte paden biedt een kans om een begraafplaats zowel aantrekkelijk als praktisch in te richten. Om een onoverzichtelijke structuur te voorkomen, wordt de paden veelal onderverdeeld in hoofd- en zijpaden. Het hoofdpad bestaat uit een slingerende rondgang. Aan de rondgang zitten vaak rechte zijpaden. Langs de rechte zijpaden bevinden zich dan graven.

<u>Straatnaambordjes en gebiedsnamen</u>
Het gebruik van straatnaambordjes en gebiedsnamen biedt een kans om de omgeving terug te laten komen op de begraafplaats. De namen kunnen verwijzen naar de historie of de kenmerken van de omgeving/gemeente waarin de begraafplaats ligt. Daarnaast is het mogelijk om de bezoeker te voorzien van een plattegrond. De namen kunnen in de plattegrond verwerkt worden en aanspreken bij de bezoeker.

<u>Toegankelijke en openbare entree</u>
Een toegankelijke en fraaie entree nodigt uit om een begraafplaats te bezoeken. Het (deels) ontbreken van een sterk aanwezige afscheiding, in de vorm van een hek of beplanting, versterkt het toegankelijke gevoel en maakt de voorbijganger nieuwsgierig. Een beschutte en slecht onderhouden ingang in combinatie met een afgesloten ligging vormen veelal een belemmering om een begraafplaats te betreden.

6.3 Graven

1. Kindergraven/Foetusgraven
2. Algemene graven
3. Particuliere graven inclusief familiegraf
4. Verzamelgraf
5. Natuur graven
6. Dier graven
7. Oorlogsgraven
8. Grafkelder
9. Mausoleum
10. Urnengraven
11. Urnenzuilen
12. Urnenwand
13. Urnen in het water
14. Strooiveld
    a. Gedenksteen met naamplaatjes
    b. Enkel gras
    c. Met sierbeplanting
    d. Niet mogelijk om strooiveld te betreden
15. Gedenkmonument met naamplaatjes
16. Regelgeving grafsteen
    a. Allemaal dezelfde grafstenen
    b. Verschillende grafstenen
17. Levensovertuiging
    a. Islamitisch
    b. Rooms-Katholiek
    c. Joods
    d. Chinees

Kansen:

<u>Diversiteit in asbestemmingen</u>

Steeds meer mensen laten zich cremeren. De vraag naar asbestemmingen op een begraafplaats stijgt hierdoor. De laatste tientallen jaren zijn er verschillende vormen van asbestemmingen bij gekomen. Ieder heeft hierin zijn eigen voorkeur. Door meerdere opties te bieden, is de kans groter dat de begraafplaats aan een wens op het gebied van asbestemmingen voldoet.

<u>Gedenkmonument</u>

Gedenkmonumenten zijn er in alle soorten en maten. Van eenvoudige beelden tot grote kunstwerken. Met een gedenkmonument kan bijvoorbeeld aangegeven worden wie er in één jaar op de begraafplaats begraven zijn. De vorm van het gedenkmonument kan iets zeggen over de omgeving maar ook het middelpunt van een ontmoetingsplek vormen.

<u>Aangekleed en toegankelijk strooiveld</u>

De aanwezigheid van beplanting en paden op een strooiveld biedt de kans om een strooiveld aantrekkelijk te maken. De beplanting zorgt ervoor dat het gebied niet leeg en kil aangevoeld. Door het gebruik van paden voelt de ruimte meer openbaar en toegankelijk aan. Daarnaast zorgen de paden ervoor dat het strooiveld een onderdeel van de begraafplaats is in plaats van een losliggende ruimte. Op

een strooiveld mogen geen individuele gedenktekens staan, waardoor het fijn kan zijn als er een algemeen gedenkteken is waarop de namen staan van wie ter rusten is gelegd.

Verruiming regelgeving met betrekking tot grafstenen

Het ontbreken van strenge regels voor de vormgeving van grafstenen leidt tot een grote diversiteit aan stenen. Om ervoor te zorgen dat het geen bonte boel wordt, kunnen er enkele regels voor onder andere de afmetingen opgesteld worden.

6.4 Beplanting

Mogelijkheden:

1. Hagen
    a. Afscheiding van omgeving
    b. Vormen kamers
    c. Vormen diepte
2. Bomen en/of bosplantsoen
    a. Bomenlanen om mensen te sturen of een object uit te lichten
    b. Verhullen en tonen met bosplantsoen
    c. Biodiversiteit bevorderen (zoals vogels, egels, insecten)
    d. Groenblijvend en bladverliezend
3. Perkgoed
    a. Aankleden van de ruimte (vaste planten borders)
    b. Kleur aanbrengen
    c. Biodiversiteit bevorderen (zoals bijen en andere insecten)
4. Gras
    a. Opvulling van loze ruimte
    b. Graspaden
5. Beplanting tussen de rijen met graven

Kansen:

<u>Diversiteit in plantensoorten</u>

De aanwezigheid van veel en divers groen draagt bij aan een aantrekkelijke uitstraling van een begraafplaats. Bomen en struiken kunnen zowel langs de paden als tussen de (rijen) graven worden geplaatst. De beplanting breekt op deze manier de eentonige structuur die door de aanwezigheid van de vele graven die al snel aanwezig is.

<u>Groenblijvende beplanting</u>
De aanwezigheid van groenblijvende beplanting voorkomt een grimmige en onprettige sfeer op de begraafplaats in de winter. De bezoekers zal deze sfeer sneller als aantrekkelijker ervaren.

<u>Jaarrond interessant beplantingsplan</u>
Door gebruik te maken van een jaarrond interessant beplantingsplan ziet de begraafplaats er elk seizoen anders maar eveneens aantrekkelijk uit. Dit trekt vervolgens ook ander leven aan zoals vogels, insecten en andere kleine diersoorten

<u>Gras op de begraafplaats</u>
Een groen uiterlijk van de begraafplaats kan als snel bereikt worden door het toepassen van gras in loze rest ruimten of als paden. Door dat gras ook in de winter groen blijft breekt het de grauw en grimmigheid van de donkere winterse dagen.

<u>Open en toegankelijke sfeer</u>
De beplanting op een begraafplaats bepaald voor een groot deel het open of gesloten karakter van het terrein. Lage hagen geven een terrein een open gevoel. Hoge bomen en struiken zorgen voor een meer gesloten karakter. De combinatie van lage hagen met tussendoor hogere (groenblijvende) struiken en bomen zorgt ervoor dat het terrein ondanks de openheid niet kaal aanvoelt.

6.5 Voorzieningen

Mogelijkheden:

1. Zitgelegenheden
    a. Vaste bankjes en stoelen
    b. Huurbare bankjes bij het graf
    c. Verplaatsbare klapstoeltjes met muntslot
2. Groen- en restafvalbakken
3. Watertappunten en gieters eventueel met muntslot
4. Steekvazen
5. Informatieborden met mededelingen
6. Naambordjes voor de paden
7. Bewegwijzering
8. Bezoekerscentrum eventueel met toiletten
9. Plattegrond inclusief de namen van paden/kamers en de locatie van voorzieningen
10. Naambordjes bij beplanting
11. Horecagelegenheden (theehuis, brasserie)
12. Bloemenzaak
13. Crematorium en ceremonieruimtes (binnen en buiten)

Kansen:

<u>Algemene stijl</u>

Een algemene stijl voor de inrichting en elementen op de gehele begraafplaats zorgt voor rust. Op bijna iedere begraafplaats zijn voorzieningen in de vorm van watertappunten, prullenbakken en gieters aanwezig. Het is belangrijk dat het uiterlijk van de voorzieningen past binnen de algemene stijl van de begraafplaats. De aanwezigheid van elementen die in contrast staan met de rest van het terrein trekken onbedoeld de aandacht.

Dit geldt eveneens voor de aanwezigheid van rommel in de vorm van rondslingerende gieters, plastic zakken en uitgebloeide bloemen. Door als begraafplaats zelf voorzieningen als gieters aan te bieden, wordt eveneens voorkomen dat men zelf allerlei soorten voorzieningen meeneemt en vervolgens laat rondslingeren.

<u>Begraafplaats als weerspiegeling van de gemeente</u>
De stijl van de begraafplaats biedt een kans om de het landschap of de historie van de omgeving op het terrein terug te laten komen. Een begraafplaats die de gemeente waarin zij ligt weerspiegelt, is interessant voor bezoekers. Het karakter van de gemeente kan terugkomen in de elementen op de begraafplaats maar ook in de beplanting.

<u>Informeren van bezoekers</u>
Veel bezoekers vinden het interessant om meer te leren over onder de begraafelementen, de omgeving of de historie van een begraafplaats. Met behulp van informatieborden en boekjes kan de bezoeker voorzien worden van informatie over de begraafplaats.

<u>Ontmoetingsruimte</u>
De aanwezigheid van een zitvoorziening, eventueel in combinatie met horeca, nodigt uit om langer op een begraafplaats aanwezig te zijn. De aanwezigheid van meerdere zitvoorzieningen bij elkaar biedt kansen voor ontmoeting.

BIBLIOGRAFIE

Begraafplaats en Crematorium Moscowa. (z.d.). *Begraafplaats en Crematorium Moscowa*. Opgeroepen op Maart 21, 2021, van Plattegrond Moscowa: https://www.moscowa.nl/

Bok, L. (2020, December 25). *Almere - Begraafplaats Almere Haven*. Opgehaald van Dodenakkers: https://www.dodenakkers.nl/flevoland/almere-begraafplaats-almere-haven.html

Bok, L., & Brouwer, R. (2018, juni 3). *Eindhoven - Verdwenen en vergeten begraafplaatsen*. Opgehaald van https://www.dodenakkers.nl/artikelen-overzicht/algemeen/verdwenen/eindhoven-verdwenen-en-vergeten.html

Crematorium, B. &. (z.d.). *Begraafplaats Almere Haven*. Opgeroepen op Maart 10, 2021, van Crematorium, Begraafplaatsen & Uitvaartcentra Almera: https://www.crematoriumalmere.nl/almere-haven/begraafplaats-almere-haven/

Dam, t. R. (2003, september 5). *Den Haag - Oud Eik en Duinen*. Opgehaald van https://www.dodenakkers.nl/zuid-holland/oudeikenduinen.html

De Nieuwe Ooster. (sd). *De Nieuwe Ooster*. Opgeroepen op Maart 11, 2021, van De Nieuwe Ooster Gemeente Amsterdam: https://denieuweooster.nl/

Dierenbegraafplaats De Passage. (z.d.). *Tarieven*. Opgeroepen op Maart 15, 2021, van Dierenbegraafplaats De Passage: https://www.depassage.info/tarieven

ED. (2019, juli 25). *Al dertig jaar naar het graf van je huisdier in Best*. Opgehaald van https://www.ed.nl/best-meierijstad-en-son/al-dertig-jaar-naar-het-graf-van-je-huisdier-in-best~a08160c1/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Emaus begraafplaats. (z.d.). *Hartelijk welkom op de website van de begraafplaats Emaus te Vlaardingen*. Opgehaald van https://emaus.hvv-vlaardingen.nl/home

Google. (2021). *Google maps*. Opgehaald van https://www.google.nl/maps/place/Reyeroord,+Rotterdam/@51.8806151,4.5488892,15z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47c4326f7afe0035:0xecf8930e4967f7f1!8m2!3d51.8813987!4d4.5585027?hl=nl

Google Maps. (2021). *Algemene Begraafplaats Almere Haven*. Opgehaald van Google Maps: https://www.google.nl/maps/place/Algemene+Begraafplaats+Almere+Haven/@52.3330454,5.2252666,275m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x47c61682e2e53afd:0x4561d3ac52d173a9!8m2!3d52.3338177!4d5.2237456

Hollandschap. (z.d.). *'S-GRAVENZANDE – ALGEMENE BEGRAAFPLAATS*. Opgehaald van https://www.hollandschap.nl/projecten/begraafplaatsen/s-gravenzande-algemene-begraafplaats/

Kadaster. (z.d.). *Topotijdreis*. Opgeroepen op April 8, 2021, van Topotijdreis: https://www.topotijdreis.nl/

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen. (z.d.). *Begraafplaats Nieuwe Tijningen*. Opgeroepen op Maart 15, 2021, van Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen: https://www.begraafplaats.nl/begraafplaatsen/begraafplaats-nieuwe-tijningen-675/

Lassurance. (z.d.). *DESCRIPTIE*. Opgehaald van https://lassurance.nl/islamitische/oude-landen-begraafplaats/

Natuurbegraafplaats De Hoevens. (z.d.). *Missie en visie*. Opgehaald van https://www.natuurbegraafplaatsdehoevens.nl/over-de-hoevens/missie-en-visie/

Natuurbegraafplaats Heidepol. (z.d.). *Een bijzondere plek op de Veluwe*. Opgeroepen op Maart 5, 2021, van Natuurbegraafplaats Heidepol: https://www.natuurbegravennederland.nl/heidepol/

Natuurbegraven Nederland. (sd). *home pagina*. Opgeroepen op maart 16, 2021, van https://www.natuurbegravennederland.nl/

Natuurbegraven Nederland. (z.d.). *Schoorsveld: ruimte voor de natuur*. Opgehaald van https://www.natuurbegravennederland.nl/schoorsveld/over-schoorsveld/

Natuurmonumenten. (z.d.). *Natuurbegraven*. Opgeroepen op Maart 5, 2021, van Natuurmonumenten: https://www.natuurmonumenten.nl/natuurbegraven

online begraafplaatsen. (z.d.). *online begraafplaatsen 3.0*. Opgehaald van https://www.online-begraafplaatsen.nl/begraafplaats/438/Zuiderbegraafplaats-Rotterdam

R.-K. Begraafplaats Buitenveldert. (z.d.). *Een fraaie stilteplek*. Opgeroepen op Maart 11, 2021, van R.-K. Begraafplaats Buitenveldert: https://www.begraafplaats-buitenveldert.nl/index.html

Stichting Nieuwe Natuur. (z.d.). *Stichting Nieuwe Natuur*. Opgeroepen op Maart 5, 2021, van Stichting Nieuwe Natuur: https://www.stichtingnieuwenatuur.nl/

T&G groep. (z.d.). Opgehaald van https://www.teng-groep.nl/projecten/natuurbegraven-heeze/plattegrond-schoorsveld/

Zorgvlied. (z.d.). *Uw Zorgvlied*. Opgeroepen op Maart 13, 2021, van Zorgvlied: https://zorgvlied.amstelveen.nl/uw-zorgvlied